

**UNIVERZITA KOMENSKÉHO V BRATISLAVE
RÍMSKOKATOLÍCKA CYRILOMETODSKÁ
BOHOSLOVECKÁ FAKULTA**

Štefan Krištín – život trpiteľa za vieru

Diplomová práca

Ľubomír Konfederák CM

BRATISLAVA 2008

**UNIVERZITA KOMENSKÉHO V BRATISLAVE
RÍMSKOKATOLÍSKA CYRILOMETODSKÁ
BOHOSLOVECKÁ FAKULTA**

Štefan Krištín – život trpiteľa za vieru

Diplomová práca

Ľubomír Konfederák CM

pod vedením doc. ThDr. Jozefa Haľka, PhD.

BRATISLAVA 2008

DIPLOMOVÁ PRÁCA

Meno a priezvisko: Ľubomír Konfederák, CM
Dátum narodenia: 24.3.1981
Téma diplomovej práce: Štefan Krištín – život trpiteľa za vieru

Školiteľ: doc. ThDr. Jozef Hal'ko, PhD.
Termín zadania: 25.10.2006
Termín odovzdania: 31.3.2008

Odporúčaná literatúra: Archív Ústavu pamäti národa; Archív Misijnej spoločnosti sv. Vincenta de Paul – Slovenská provincia; Archív Misijnej spoločnosti sv. Vincenta de Paul – Rakúska provincia; Archív Fr. Jozefa Števicu, CM; SLANINKA, A., DANKOVÁ, S., *Budete mi svedkami*, Oto Németh, Bratislava 1999.; PAŠTEKA, J. a kol., *Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska*, LÚČ, Bratislava 2000.; Osobný archív autora.

Schválil školiteľ:

V Bratislave dňa

25.10.2006

Schválil vedúci katedry:

V Bratislave dňa

25.10.2006

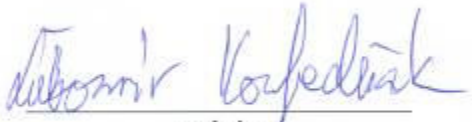
Čestné prehlásenie

Dolupodpísaný Ľubomír Konfederák, narodený dňa 24.3.1981 v Trebišove, týmto čestne prehlasujem, že som magisterskú prácu s názvom

„Štefan Krištín – život trpiteľa za vieru“

vypracoval sám, a že literatúru, ktorú som pri jej tvorbe použil, som uviedol v zozname literatúry a prameňov.

V Bratislave 31.3.2008

podpis

Ďakujem

konzultantovi doc. ThDr. Jozefovi Haľkovi, PhD., za ochotu, cenné rady a usmernenia na prekonzultovanie predkladanej diplomovej práce.

Dobrý Boh nech mu odmení jeho ochotu.

Abstrakt

Konfederák, L., *Štefan Krištín – život trpiteľa za vieru (Diplomová práca)*, Univerzita Komenského v Bratislave, Rímskokatolícka cyrilometodská bohoslovecká fakulta, Katedra Cirkevných dejín, Konzultant: doc. ThDr. Jozef Hal'ko, PhD., RK CMBF UK, s. 59.

Cieľom práce je podať ucelený pohľad na život P. Štefana Krištína, kňaza Misijnej spoločnosti sv. Vincenta de Paul, ktorého všetci pre jeho vážnosť a úctu, ktorú požíval oslovovali „pán Krištín.“ Kňaza, ktorý svojim pôsobením dokázal formovať ľudí okolo seba, za akýchkoľvek okolností. Ktorý bol pre svoje náboženské presvedčenie nespravodlivo väznený, bitý a po prepustení až do pádu komunizmu postavený na okraj spoločnosti.

Zoznam použitých skratiek a značiek

a pod. – a podobne

ABÚBA-TT – Arcibiskupský úrad Bratislava-Trnava

ACMSP – Archív Misijnej spoločnosti sv. Vincenta de Paul – Slovenskej provincie

AKPVS – Archív Konfederácie politických väzňov Slovenska

atď. – a tak ďalej

AÚPN – Archív ústavu pamäti národa

CM – Misijná spoločnosť sv. Vincenta de Paul

CMBF UK – Cyrilometodská bohoslovecká fakulta Univerzity Komenského

ČSSR – Československá socialistická republika

DKL – Dcéry kresťanskej lásky (vincentky)

dp. – dôstojný pán

CHD – Charitný domov

JRD – Jednotné roľnícke družstvo

Kčs – Československá koruna

kol. – kolektív

KPVS – Konfederácia politických väzňov Slovenska

KSS – Komunistická strana Slovenska

Mons. – Monsignor

MS SR – Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky

napr. – napríklad

obr. – obrázok

OSN – Organizácia spojených národov

OV-SNB – Okresný výbor Štátnej národnej bezpečnosti

P. – páter, oslovenie katolíckych rehoľných duchovných

pozn. – poznámka

resp. – respektíve

s. – strana

sr. – rehoľná sestra

ss. – strany

Sir – Kniha Sirachovcova

sp. zn. – poznávacia značka

spol. – spoločníci

stor. – storočie

ŠtB – Štátna bezpečnosť

t.j. – to jest

tr. – trestný

SÚSCM – Slovenský ústav sv. Cyrila a Metoda

tzv. – takzvaný

ÚPN – Ústav pamäti národa

Vdp. – veľadôstojný pán

zv. – zväzok

www. – obvyklá skratka internetu

Obsah

Obsah.....	9
Úvod.....	10
1. Detstvo, kňazstvo a pastoračia	12
1.1. Rodná obec a detstvo	12
1.2. Štúdium v diecéznom seminári – rozhodnutie pre kňazstvo v Misijnej spoločnosti sv. Vincenta de Paul	14
1.3. Pastoračné pôsobenie	15
2. Utrpenie.....	19
2.1. Akcia K	19
2.2. Tajný seminár v Nitre RUSSICUM (proces „Krištín a spol“).....	21
2.2.1. Obdobie tajných štúdií a ich odhalenie	21
2.2.2. Súdny proces	27
2.2.2.1. Hlavné pojednávanie – Krajský súd v Nitre	27
2.2.2.2. Odvolávací súd – Najvyšší súd v Prahe	30
2.3. Roky väznenia.....	33
2.3.1. Ústav na výkon trestu odňatia slobody Valdice u Jičína.....	34
2.3.2. Ústav na výkon trestu odňatia slobody Jáchymov	37
2.4. Prepustenie a zapojenie do života	39
3. Na odpočinku	43
3.1. Charitný dom v Pezinku.....	43
3.2. Provinciálny dom Misijnej spoločnosti v Bratislave	46
3.3. Smrť a pohreb	49
Záver.....	54
Použité pramene a literatúra.....	56
Obrazové prílohy.....	60

Úvod

„Chváliť nám patrí slávnych mužov, svojich otcov podľa ich činov.“ (Sir 44,1)

Komunistický režim po svojom nástupe k vláde v roku 1948 v Československu sa vyjadril, že nebude brániť slobode Katolíckej cirkvi a ani iných cirkví vo vyznávaní viery. No to, čo formálne prehlásil v Ústave, sa nezhodovalo s realitou. Prakticky hneď začali prvé provokácie zo strany štátnej moci na oddelenie Katolíckej cirkvi od Vatikánu, čo malo viesť k vytvoreniu „štátnej cirkvi.“ Cirkvi, ktorá by bola vazalom štátu v jeho budovaní socializmu v bývalom Československu. Známe „monster-procesy“ so „zradnými“ biskupmi Vojtaššákom, Gojdičom, Buzalkom atď., reakčné duchovenstvo, zrušenie gréckokatolíckej cirkvi, a taktiež aj nezákonné zrušenie reholí malo za cieľ oslabiť pozíciu cirkví v Československu, aby tak štát mal plnú moc, aby veriaci ľudia boli závislí na štáte.

Zrušenie reholí bolo jedným z činov, ktorých úlohou bolo oddelenie Katolíckej cirkvi v Československu od Vatikánu. Komunistická strana sa ani neunúvala, aby vydala nejaký zákon, ktorým by formálne zrušila rehole, i keď to pravdepodobne ani nemohla, lebo by bol v rozpore s vtedy platnou ústavou. Čiže tento čin previedli tajne, v noci, kedy je malý odpor.

V tejto diplomovej práci chceme poukázať na život jedného rehoľníka, ktorý ako mnohí iní, zažili barbarskú noc, boli pod nátlakom komunistického režimu odsúdení a po prepustení viedli život akýchsi druhotriednych ľudí. Ľudí, ktorí sa previnili len tým, že boli verní svojmu presvedčeniu a svojim sľubom, ktoré dali Bohu.

Táto diplomová práca je rozdelená na tri kapitoly, v ktorých chceme poukázať na život tohto veľkého človeka. V prvej kapitole našu pozornosť upriamime na detstvo, roky štúdia a na pastoračné pôsobenie P. Krištína. Druhú kapitolu začneme „barbarskou nocou“, jeho vyšetrovacou väzbou a priebehom väzenia, jeho prepustením na slobodu. Kapitola končí jeho nástupom do Charitného domova v Pezinku, kde pôsobil ako duchovný správca. V tretej kapitole sa zameriame na jeho aktivity, ktoré vykonával v Charitnom domove v Pezinku a kapitola i práca končí jeho zaslúženým odpočinkom a smrťou v Provinciálnom dome Misijnej spoločnosti sv. Vincenta de Paul – Slovenskej provincie v Bratislave.

Cieľom tejto diplomovej práce je lepšie poznanie dejín Misijnej spoločnosti sv. Vincenta de Paul – Slovenskej provincie. A práve jednou z osobností tejto Spoločnosti okrem iných bol aj P. Štefan Krištín CM.

Pohnútkou k napísaniu tejto diplomovej práce bola pre mňa osobná skúsenosť s P. Krištínom, z ktorého vyžarovala dobrota a pokoj a pre mňa ako mladého bohoslovca bola veľkým povzbudením.

Ako zdroje informácií som použil archívne dokumenty z Provinciálneho archívu Misijnej spoločnosti sv. Vincenta de Paul – Slovenskej provincie, archív Ústavu pamäti národa i mnohé svedectvá ľudí, ktorí s P. Krištínom mali osobnú skúsenosť.

1. Detstvo, kňazstvo a pastorácia

V tejto kapitole máme v úmysle bližšie popísať detstvo P. Krištína, jeho študentské roky. Taktiež predmetom tejto kapitoly bude aj rozprávanie o jeho pôsobení na rôznych postoch v Cirkvi, kde pôsobil ako duchovný správca, počas vojny ako vojenský duchovný, neskôr ako hospodár v dome v Banskej Bystrici.

1.1. Rodná obec a detstvo

P. Štefan Krištín sa narodil v dedine Veľké Kršteňany, v Partizánskom okrese. Veľké Kršteňany sa prvýkrát spomínajú v listine kráľa Karola Róberta v roku 1310. Vznikli z mena Kršten /Kristián/, alebo z pôvodného Trsteňany (od slova trstie) sa zmenil na Kršteňany.¹ V neskoršom období patrili nitrianskemu biskupstvu, trnavskému semináru, potom zemianskym rodinám Huňadyovcov i Šimoniovcov. Chotár sa rozprestiera na sprašových vrškoch okolo prítoku Nitrice.² „Malá dedinka leží v južnom výbežku Strážovských vrchov na styku s Nitrianskou sprašovou pahorkatinou pozdĺž ľavostranného prítoku Nitrice, Krštenianskeho potoka.“³ Jeho rodičia Jozef Krištín,⁴ ktorý pochádzal z Veľkých Krštenian a Mária rod. Kopálová,⁵ ktorá pochádzala tiež z Veľkých Krštenian vlastnili „stredne veľký statok a nádherné čerešňové a jabloňové sady.“⁶

Sviatosť manželstva si vyslúžili vo farskom kostole v Malých Kršteňanoch 10. septembra 1894. Sobášiacim kňazom bol miestny farár Pavel Krupa.⁷ V ich spoločnom manželstve sa ako prvorodený syn narodil Pavel.⁸ O štyri roky neskôr syn Peter.⁹ V roku

¹ Porov. *Veľké Kršteňany*, in Združenie obcí Šípok (propagačný materiál), Zdrženie obcí Šípok, Prievidza 2005, s. 8.

² Porov. KROPILÁK, M. a kol., *Vlastivedný slovník obcí na Slovensku III zv.*, Encyklopedický ústav SAV, Bratislava 1977, s. 246.

³ *Veľké Kršteňany*, in Združenie obcí Šípok (propagačný materiál), Zdrženie obcí Šípok, Prievidza 2005, s. 8.

⁴ *5.5.1873 – +27.3.1957.

⁵ *3.4.1879 – +20.1.1922.

⁶ KRIŠTÍN, Š., *O svedectve viery*, in Kolektív autorov, *Zločiny komunizmu na Slovensku 1948:1989 (2)*, Vydavateľstvo Michala Vaška, Prešov 2001, s. 214.

⁷ Porov. *Sobášny list Jozefa Krištína a Márie rod. Kopálovej č. 27/1949*, V matrike farského úradu v Malých Kršteňanoch zv. III., s. 128, č. 6, in Archív MOKRÁNOVÁ, M., Dunajská Lužná.

⁸ *3.4.1896 – +1.8.1977.

⁹ *20.7.1900 – +5.8.1980.

1900 sa narodil ako tretí syn Jozef.¹⁰ Pán Boh im doprial aj dcéru Magdalénu.¹¹ A ako najmladší 6. apríla 1909 sa narodil syn Štefan.

Vo farskom kostole Narodenia Panny Márie v Malých Kršteňanoch bol pokrstený 12. apríla 1909. Po ukončení prípravy prijíma sviatosť birmovania vo Veľkých Uherciach v roku 1922, vysluhovateľom sviatosti birmovania bol Mons. Marián Blaha,¹² banskobystrický biskup.¹³

Do ľudovej školy chodí v rodnej obci, po skončení ktorej v roku 1917 a úspešnom absolvovaní prijímacích skúšok navštevuje Štátne reálne gymnázium v Trnave. Tu býva v sirotinci na Halenárskej ulici, kde pôsobili Dcéry kresťanskej lásky (vincentky). Tu si vyhliadne niekoľkých prvákov nitriansky biskup Mons. Karol Kmeťko, medzi nimi, aj P. Krištína a berie si ich do Nitry do „Malého seminára.“ Takto navštevuje druhý ročník gymnázia v Nitre.¹⁴ Tretí ročník až do maturity dochádza každé ráno z rodnej obce do Štátneho reálneho gymnázia v Prievidzi.¹⁵

V školskom roku 1921/22 mu zomiera vrúcne milovaná mama, a ako on sám hovorí: „prekonaná trauma ma priviedla k hlbokým citom úcty a dôvery k nebeskej matke Márii.“¹⁶

Ako si aj spomína jeho bratranec Jozef Petriska: „Keď Štefan začal chodiť do tretej triedy, ja som začal chodiť do prvej, a tak sme sa každé ráno vo vlaku mohli stretávať.“

Niekedy mi napadla aj myšlienka, kto mohol nahovoriť moju mamu, aby išli so mnou na prijímacie skúšky do gymnázia a mám taký dojem, že to bol práve on, lebo si pamätám, že mi dal nejaké učebnice, ktoré on už nepotreboval.

Keď sa u nás raz zastavil, rozprával, ako musí zvlášť v jesenných dažďoch mágať sa v blate, lebo tam nemali tvrdú cestu, ale len poľnú. Uľútostilo sa teda mame. Že Štefko musí denne prekonávať takéto nepríjemnosti a povedali mu, že nemáme síce veľa miesta,

¹⁰ *20.7.1900 – +5.8.1980.

¹¹ *17.2.1904 – +30.6.1985.

¹² *11.6.1869 – +21.8.1943

¹³ Porov. KRIŠTÍN, Š., *Osobná karta*, in ACMSP, Janko Havlík, Štefan Krištín, Bratislava, s. 40.

¹⁴ Porov. KRIŠTÍN, Š., *Niekoľko poznámok o Misijnej kongregácii a DKL na území ČSR*, in ACMSP, Janko Havlík, Štefan Krištín, Bratislava, s. 80.

¹⁵ Porov. KRIŠTÍN, Š., *Osobná karta*, in ACMSP, Janko Havlík, Štefan Krištín, Bratislava, s. 40.

¹⁶ KRIŠTÍN, Š., *O svedectve viery*, in Kolektív autorov, *Zločiny komunizmu na Slovensku 1948:1989*, s. 214.

ale že sa pomestíme. Tak sa k nám nast'ahoval. A keď už býval u nás a mal dlhú chvíľu, vybral staré husle a stále hrával pesničku Čo sa stalo za dedinou, koza žrala d'atelinu ...

Roky utekali, až prišiel – pre neho, a nielen pre neho – vysnívaný deň maturít. Spolu ich v ročníku bolo dvanásť a z týchto dvanástich maturantov sa desiati prihlásili na štúdium bohoslovnia a Štefan medzi nimi. Po prázdninách nastúpil na štúdium bohoslovnia do Banskej Bystrice.¹⁷

Práve v tomto prostredí rodičovského domu, služby sestier sv. Vincenta de Paul – vincentiek a štúdia, sa rodia aj jeho charakterové a osobnostné vlastnosti, ktoré neskôr či už ako kňaz v pastoračii, alebo ako kňaz-väzeň s veľkým úžitkom pre seba, ale hlavne pre iných bude môcť uplatniť.

1.2. Štúdium v diecéznom seminári – rozhodnutie pre kňazstvo v Misijnej spoločnosti sv. Vincenta de Paul

Ako sme už spomínali po úspešnom absolvovaní Štátneho reálneho gymnázia v Prievidzi sa prihlásil na štúdium teológie do Banskej Bystrice. Tu sa pripravuje na svoje kňazstvo pod vedením predstavených a banskobystrického biskupa Mariána Blahu. Tento pán biskup mu udeľuje aj nižšie svätenia (ostariát, lektorát, akolytát), aby takto pokračoval vo svojej kňazskej formácii.¹⁸

Dostávajú sa mu do rúk spisy a životopis českého misionára sv. Vincenta Josefa Zemana a nadchnutý životom tohto brnenského rodáka, ktorý pôsobil na misii v Číne a tam aj trpel, zaiste aj príkladom sestier vincentiek, ktoré poznal zo sirotinca v Trnave a taktiež aj stretnutia s P. Jozefom Danielikom, direktorom Slovenskej provincie Dcér kresťanskej lásky, robí rozhodnutie pre vstup do Misijnej spoločnosti. Nakoľko na Slovensku neboli v tom čase iní študenti-vincentíni a ani neboli možnosti pre vlastnú formáciu (nemali domy a ani kňazov pre formáciu), odchádza po skončení šiestich semestrov bohoslovnia v Banskej Bystrici do rakúskeho Grázu, aby tam pokračoval vo svojej kňazskej a rehoľnej formácii v duchu sv. Vincenta. V Grázi začína Vnútorý seminár (noviciát) 18. septembra 1932.

¹⁷ PETRISKA, J., *Moje spomienky*, in Archív MOKRÁŇOVÁ, M., Dunajská Lužná.

¹⁸ Porov. KRIŠTÍN, Š., *Osobná karta*, in ACMSP, *Janko Havlík, Štefan Krištín*, Bratislava, s. 40.

V tomto období sa venuje štúdiu spisov sv. Vincenta, duchovnej a taktiež aj intelektuálnej formácii. Noviciát končí 9. decembra 1934 v rakúskom Grázi a je aj vysvätený na kňaza v súkromnej biskupskej kaplnke.¹⁹ Svätiteľom bol biskup diecézy Graz-Seckau Mons. Ferdinand Stanislaus Pawlikowski.²⁰ P. Danielik o tejto vysviacke píše generálnemu predstavenému do Paríža: „počas 12 rokov sme tu boli iba sami traja kňazi, tento rok sa k nám pripojil aj štvrtý otec Štefan Krištín, ktorý 9. decembra po rokoch prípravy bol vysvätený. Je to prvé ovocie našich námah a predovšetkým Božích milostí.“²¹ Takto sa P. Krištín stáva ďalším členom tejto malej skupiny, ktorá už začala veľmi zdarne pôsobiť na Slovensku. Medzi inými aktivitami, ktorým sa synovia sv. Vincenta v tomto období venovali, boli ľudové misie a duchovné obnovy pre sestry ale aj laikov. Svoju prvú sv. omšu celebruje 16. decembra 1934 v ústrednom dome Misijnej spoločnosti a Spoločnosti dcér kresťanskej lásky v Ladkoch.²²

1.3. Pastoračné pôsobenie

Prvým umiestnením P. Krištína po vysviacke bola Apoštolská škola lazaristov²³ v Banskej Bystrici.²⁴ Túto Apoštolskú školu založenú v roku 1929, ktorá poskytovala ubytovanie a taktiež aj formáciu chudobným chlapcom, aby mohli študovať na banskobystrickom gymnáziu, už viedol P. František Kuchař. Tu sa venuje mladým čo boli na internáte a nádejným kandidátom. Okrem týchto povinností ešte katechizuje v kláštornej škole u sestier Vincentiek. V nedele a sviatky asistuje na bohoslužbách v Katedrálnom chráme v Banskej Bystrici. Vo všedné dni slávi bohoslužby vo Vincentíne.²⁵

¹⁹ Porov. KRIŠTÍN, Š., *Osobná karta*, in ACMSP, Janko Havlík, Štefan Krištín, Bratislava, s. 39.

²⁰ Porov. CHENEY, M. D., *Archbishop Ferdinand Stanislaus Pawlikowski*, in <http://www.catholic-hierarchy.org/bishop/bpawl.html> (15.2.2007).

²¹ NOGA, P., *Z dejín Misijnej spoločnosti sv. Vincenta de Paul na Slovensku, Absolventská práca*, RKCMBF UK, Spišské Podhradie 2000, s. 34.

²² Porov. *Fotokópia primičného obrázku P. Štefana Krištína*, in Archív Mokránová, M., Dunajská Lužná.

²³ Ide o ľudový názov Misijnej spoločnosti, ktorý vznikol z prvého opátstva, ktorý dostal sv. Vincent de Paul v Paríži Saint-Lazare. Správnejšie pomenovanie je vincentíni. Pozn. autora.

²⁴ Porov. KRIŠTÍN, Š., *Osobná karta*, in ACMSP, Janko Havlík, Štefan Krištín, Bratislava, s. 40.

²⁵ Porov. KRIŠTÍN, Š., *Niekoľko poznámok o Misijnej kongregácii a DKL na území ČSR*, in ACMSP, Janko Havlík, Štefan Krištín, Bratislava, s. 81.

Jeho pôsobenie v Apoštolskej škole bolo prerušené vojenskou prezenčnou službou, ktorú absolvoval najprv v Bratislave od 1. decembra 1935 do 1. decembra 1935 v útvare pomocného zdravotníctva.²⁶ Od 1. decembra 1935 do 28. februára 1936 absolvuje vojenskú duchovnú službu v Prahe-Karlíne,²⁷ ktorú končí v hodnosti poručík.

29. februára 1936 je menovaný za duchovného správcu Ladiec,²⁸ kde bol prvý Misijný dom Lazaristov na Slovensku. Tu naplno rozbieha svoje aktivity ako kňaz-vincentín, kde okrem farskej pastorácie vedie aj duchovné cvičenia pre laikov a pre sestry vincentky. Tu koná bohoslužby vo filiálnom kostole v Košeci, katechizuje v ľudovej škole a vedie duchovné cvičenia v Beluškých Slatinách a v Alžbetíne.²⁹

Táto jeho práca je znova prerušená, nakoľko sa v roku 1939 zmenila spoločenská atmosféra v Európe a to vypuknutím 2. svetovej vojny, do ktorej bol ako dôstojník v zálohe povolaný a 1.9.1942 odchádza ako vojenský duchovný spolu so slovenskou armádou na východný front.³⁰ Takto sa dostáva na Ukrajinu, do Bieloruska a Poľska.

Odstupom rokov výslovne spomína mestá ako Žitomir, Ovruch a Mozyr.³¹ Jeho pôsobenie v tejto misii je zamerané hlavne na slovenských vojakov, ale vo svojej horlivosti sa stará aj o miestnych obyvateľov, ktorým vysluhuje sviatosti, slávi sv. omše a katechizuje.³²

P. Krištín o tejto svojej misii píše svojmu synovcovi, že prázdniny trávil pri rieke Dnesr. Chodil na návštevu aj k našim lazaristom vo Lwove, ktorí majú pekný dom na ulici Dwernickiego. Skvele ho tam prijali a porozprávali mu ako žili počas tých dvoch rokov, čo boli okupovaní bolševikmi. Jeden starší dp. misionár mu povedal, že ešte jeden rok, a neboli by to vydržali. Veľkými daňami, ktoré museli platiť kostoly, a aj ľudia a kňazi, tlačili náboženské prejavy z verejnosti do súkromia. Po našom príchode na Ukrajinu videli veľmi veľkú premenu. Ľudia začali žiť intenzívnejším náboženským životom. Keď mal

²⁶ Porov. KRIŠTÍN, Š., *Životopis*, in AÚPN, *Štefan Krištín a spol.*, V-2220, Bratislava, s. 167.

²⁷ Porov. KRIŠTÍN, Š., *Osobná karta*, in ACMSP, *Janko Havlík, Štefan Krištín*, Bratislava, s. 40.

²⁸ Porov. KRIŠTÍN, Š., *Osobná karta*, in ACMSP, *Janko Havlík, Štefan Krištín*, Bratislava, s. 40.

²⁹ Porov. KRIŠTÍN, Š., *Niekoľko poznámok o Misijnej kongregácii a DKL na území ČSR*, in ACMSP, *Janko Havlík, Štefan Krištín*, Bratislava, s. 81.

³⁰ Porov. KRIŠTÍN, Š., *Osobná karta*, in ACMSP, *Janko Havlík, Štefan Krištín*, Bratislava, s. 40.

³¹ Porov. KRIŠTÍN, Š., *Krátky životopis*, in ACMSP, *Janko Havlík, Štefan Krištín*, Bratislava, s. 3.

³² Porov. *Osobný rozhovor s Fr. Jozefom Števicom zo dňa 24.2.2006*, in Osobný archív autora, Bratislava.

niekde poľnú sv. omšu prišlo na bohoslužby nielen množstvo našich vojakov, ale aj mnoho Ukrajincov a Poliakov.

Taktiež ešte v tomto svojom liste píše udalosť, že si doniesol domov ako pamiatku črepiny z tankového granátu, ktorý dopadol do jednej z izieb fary vo Lwove. Dp. farár Piwinski sa práve modlil vo vedľajšej izbe breviár, no napriek tomu, že steny boli porušené a všetky okná porozbíjané, jemu sa nič nestalo. V tej izbe bývalo 20 klerikov, ktorí u neho bývali no našťastie boli práve vtedy na prázdninách.³³

V tomto období (1943) kedy je P. Krištín na východnom fronte je založená aj slovenská viceprovincia Misijnej spoločnosti. K tomuto prispelo veľkou mierou ministerstvo školstva, ktoré trvalo na tom, aby predstaveným bol kňaz slovenskej národnosti. Keďže P. Krištín bol na fronte, odkiaľ sa vrátil 15. septembra 1943, prvým vicevizitátorom novovzniknutej viceprovincie a zároveň aj direktorom sestier sa stal P. Ján Hutýra, ktorý potreboval aj dišpenz od veku (minimálny vek na funkciu direktora sestier bol 35 rokov) a ostatní spolubratia boli ešte mladší ako on.³⁴

„Takto Božia prozreteľnosť (trošku aj pomocou ministerstva školstva) za direktora sestier a vicevizitátora určila Jána Hutýru, pretože budúcnosť vyžadovala človeka, ktorý je silnou osobnosťou, ktorá vie obstáť aj v tých najťažších životných skúškach.“³⁵

Po návrate z frontu je menovaný za duchovného správcu Apoštolskej školy v Banskej Bystrici,³⁶ kde už ako novokňaz pôsobil. I keď teraz bola situácia trochu iná nakoľko okrem chudobných chlapcov, ktorým bolo už pred založením Slovenskej viceprovincie poskytované ubytovanie v Apoštolskej škole, bol v tomto dome ešte zriadený aj vnútorný seminár (noviciát) pre formáciu mladých spolubratov na prijatie sviatosti kňazstva. Aj v tejto novej situácii dokázal byť svedomitým a horlivým kňazom, údržbárom, pomocníkom, ekonómom³⁷ a hlavne dobrým príkladom pre mladých, ktorí sa pripravovali na svoje budúce kňazské povolanie.

³³ Porov. KRIŠTÍN, Š., *List Ernestovi Krištínovi zo dňa 18.11.1941*, in ACMSP, Janko Havlík, Štefan Krištín, Bratislava, s. 61.

³⁴ Porov. NOGA, P., *Z dejín Misijnej spoločnosti sv. Vincenta de Paul na Slovensku, Absolventská práca*, s. 40.

³⁵ NOGA, P., *Z dejín Misijnej spoločnosti sv. Vincenta de Paul na Slovensku, Absolventská práca*, s. 40.

³⁶ Porov. KRIŠTÍN, Š., *Osobná karta*, in ACMSP, Janko Havlík, Štefan Krištín, Bratislava, s. 40.

³⁷ Porov. KRIŠTÍN, Š., *Krátky životopis*, in ACMSP, Janko Havlík, Štefan Krištín, Bratislava, s. 3.

Toto krásne dielo, ktoré sa s Božou pomocou rozvíjalo, bolo násilne prerušené komunistickou štátnou bezpečnosťou počas „barbarskej noci“.

2. Utrpenie

V tejto kapitole predmetom nášho záujmu je podanie hodnoverných svedectiev o tom, ako P. Krištín prežíval roky, keď Komunistická strana prebrala moc a chcela odstrániť všetkých „triednych nepriateľov.“ Toto obdobie otvoreného boja proti katolíckej Cirkvi (a v rámci nej aj voči reholiam) v Československu možno začať práve Akciou „K“, nazývanou tiež aj „barbarská noc.“ V ďalších častiach opíšeme dôvod jeho uväznenia a priebeh väznenia.

2.1. Akcia K³⁸

Táto „akcia mala prinútiť rehoľníkov, aby sa vzdali rehoľného života a mala oslabiť ich vplyv na ľudí. Bolo rozhodnuté, že sa zasiahne naraz, behom jednej noci formou dobre pripraveného úderu, ktorý by postavil našu aj zahraničnú verejnosť pred hotovú vec. Akcii predchádzal politický proces s desiatimi predstavenými reholí, ktorí boli obžalovaní z protištátnej činnosti a nenávisti k ľudovodemokratickému zriadeniu, ukrývania nepriateľských agentov a výroby letákov. Pripravné práce akcie boli koordinované s popredným činiteľom KSS Gustávom Husákom.“³⁹

„Hodina „H“ prišla (Akcia K1) z 13. na 14. apríla 1950, kedy bola zlikvidovaná a vyvezená do sústredovacích kláštorov väčšina mužských reholí. Misijnú spoločnosť sv. Vincenta de Paul zmietla až druhá vlna (Akcia K2) z 3. na 4. mája. Táto likvidácia sa priamo dotkla ústredného domu v Ladcoch a apoštolskej školy v Banskej Bystrici.“⁴⁰

P. Krištín „bol v Banskej Bystrici ako domáci hospodár, na ktorého sa obracal každý, kto niečo potreboval pomôcť, či opraviť. Nebolo azda jedinej profesie, v ktorej by nevedel poradiť.“⁴¹

³⁸ Do histórie sa pre svoju brutalitu zapísala skôr ako barbarská noc, ako ju nazval jezuita Ján Chryzostom Kardinál Korec. Porov. KOREC, J.CH., *Od barbarskej noci*, LÚČ, Bratislava 1992, s. 9.

³⁹ KERNOVÁ, M., *Zrušenie kláštorov a rádov v Československu*, in http://sk.wikipedia.org/wiki/Akcia_K (24.11.2007).

⁴⁰ NOGA, P., *Z dejín Misijnej spoločnosti sv. Vincenta de Paul na Slovensku*, Absolventská práca, s. 48.

⁴¹ HAVLÍK, A., *Lásku nemožno umlčať*, Oto Németh, Bratislava 2004, s. 28.

Na uvedené skutočnosti si Anton Havlík, ktorý bol v tom čase novicom, spomína, že keď P. Krištín zistil čo sa robí, bleskovo sa rozhodoval. Mal už skúsenosť, ako to bolo na Starých Horách. Na Starých Horách pôsobila rehoľa Redemptoristov, ale tých už Štátna bezpečnosť vyviezla. Preto tam v nedele prichádzal P. Krištín, aby pre veriacich slúžil sv. omšu. No po príchode našiel všetko pripravené na sv. omšu, len ľudia nejako chýbali, prišlo iba zopár ženičiek. Ľudia vyrozprávali v tichosti, čo sa stalo. Miestnych rehoľníkov minulej noci vyhnali, odviekli na neznáme miesto. Prekutali, rabovali, čo, kde sa dalo. Hľadali zbrane, dokonca aj v tabernákulu v kostole. Keďže ich nenašli, porozhádzovali sväté hostie a zneuctili ich. To bola príčina, prečo bol kostol prázdny. Ľudia sa báli, nevedeli čo sa stalo. Preto tá výpomoc – odslúžiť svätú omšu, akože sa nič nedeje, aby verejnosť nebola pobúrená.⁴²

Preto keď prišli do Apoštolskej školy, sa snažil zachrániť to najcennejšie. Stačil zabehnúť do kaplnky, zobrať ku sebe Najsvätejšiu Sviatosť Oltárnu. Ako posledný prichádza medzi sústredených seminaristov do auditória. Pozdraví všetkých nahlas „Habeo Sanctissimum“ (Mám Sviatosť Oltárnu). Štátna bezpečnosť nezbadala v tomto pozdrave nič podozrivé. Aj tak latinčinu neovládali.⁴³

Aj P. Krištín si po rokoch spomína, ako sa ho jeden z príslušníkov pýta: „kde máte pokladňu? Pokladničný denník, príjmy a výdavky?“ Dal som im ho a pokladňu som otvoril. Všetko dôkladne poprezerali, príjmy aj výdavky, a na konci zbadali koľko má zostať v hotovosti. Peniaze z pokladne vzali a zostalo tam len niekoľko drobných mincí. Potom ma strážili na mojej izbe, kde som si mohol zbaliť svoje veci do starého kufra a vzali ma do osobného auta. Sedel som na zadnom sedadle vľavo, vedľa mňa sedel môj „strážca“, ktorý mal neustále na mňa namierenú zbraň. Počas cesty niekde za Zvolenom sa im pokazilo auto a ani po opätovnom roztláčaní sa im ho nepodarilo naštartovať, preto zastavili nejaké nákladné vozidlo. Do tohto ma posadili a stále so mnou šiel môj „strážca“ s namierenou zbraňou. Takto sme prišli do Svätého Beňadika,⁴⁴ kde som sa dostal do koncentračného kláštora, ktorý strážili vojaci v uniformách a s puškami. Bol som na izbe, kde bolo ďalších 32 ľudí, dostal som roztrhanú posteľ, bez plachty a deky. Na noc som sa

⁴² Porov. HAVLÍK, A., *Lásku nemožno umlčať*, s. 29.

⁴³ Porov. HAVLÍK, A., *Lásku nemožno umlčať*, s. 30.

⁴⁴ Dnes Hronský Beňadík. Pozn. autora.

prikrýval len svojim kabátom, preto som prechladol a dostal teplotu. Po nahlásení môjho zdravotného stavu ma poslali do nemocnice, kde som si od sestričky vypýtal kúsok papiera a takto som dal vedieť mojej neteri, kde som. V koncentračnom kláštore sme boli zadelení do práce. Ja som bol priradený s P. Orješkom do stolárskej dielne k majstrovi z dediny. Taktiež sme dostali opraviť železnú bránu narušenú od fronty a natrieť ju. Keďže boli poverení touto úlohou, s ktorou sa spájalo aj vyrobenie kľúčov do tejto brány, nezabudli si vyrobiť aj rezervnú kópiu pre seba. Keď to bolo hotové, P. Orješek sa rozhodol utiecť.⁴⁵ Podvečer 14.8.1950⁴⁶ som utiekol aj ja zadnou bránou na železničnú stanicu. Odtiaľ vlakom na Zvolen. Autobusom do Kremnice, kde mali sestry Vincentky chudobinec, a u ktorých som sa skrýval na povale⁴⁷ až do konca augusta 1951.⁴⁸ Keď prišli aj pre sestry, ušiel som cez záhradu do štátnej nemocnice, v ktorej pracovali a odtiaľ vlakom do Nitry, kde už boli naši študenti, ktorí tam boli zamestnaní.⁴⁹

V tomto období od svojho úteku zo sústredovacieho kláštora až po stretnutie sa s bývalými študentmi Misijnej spoločnosti pôsobí „ilegálne“, pomáha utečeným kňazom a rehoľníkom nájsť bezpečný úkryt a taktiež hľadá možnosti pre niektorých, ktorí sa rozhodli ujsť do zahraničia.⁵⁰

2.2. Tajný seminár v Nitre RUSSICUM (proces „Krištín a spol“)

2.2.1. Obdobie tajných štúdií a ich odhalenie

Práve v Nitre sa rozhodli najprv bývalí seminaristi Janko Havlík a Vojtech Krištín po porade a súhlase od vicevzitátora už zrušenej Misijnej spoločnosti sv. Vincenta de Paul Jána Hutyrú, pokračovať tajne v štúdiu a príprave na kňazstvo. Začiatkom septembra 1950 sa presťahovali z Kostolnej do Nitry. Bývali v byte u pani Kataríny Valašekovej pod Kalváriou. Zakrátko sa k nim pridali ešte ďalší štyria: Anton Havlík, Bohuslav Pikala,

⁴⁵ Porov. KRIŠTÍN, Š., *Zážitky po likvidácii kláštorov*, in Archív ŠTEVICA, J., Loštice.

⁴⁶ Porov. KRIŠTÍN, Š., *Životopis*, in AÚPN, *Štefan Krištín a spol*, V-2220, Bratislava, s. 167.

⁴⁷ Porov. KRIŠTÍN, Š., *Zážitky po likvidácii kláštorov*, in Archív ŠTEVICA, J., Loštice.

⁴⁸ Porov. KRIŠTÍN, Š., *Životopis*, in AÚPN, *Štefan Krištín a spol*, V-2220, Bratislava, s. 167.

⁴⁹ Porov. KRIŠTÍN, Š., *Zážitky po likvidácii kláštorov*, in Archív ŠTEVICA, J., Loštice.

⁵⁰ Porov. SADTNER, P., *Pezinskí kňazi, obyvatelia Charitného domova*, PRINTECH, Pezinok 2007, s. 268.

Vladimír Slávik a Milan Kaclik. Títo šiesti si v Nitre našli aj prácu a popri zamestnaní pokračovali vo formácii, ako aj v štúdiu filozofie a teológie.⁵¹

Stretnutie týchto seminaristov „s P. Krištínom v Nitrianskej nemocnici u ctihodných sestier sv. Vincenta bolo takmer náhodné. Keď sme mu však vysvetlili o čo ide, že chceme študovať, potrebujeme vedenie i vysvetľovanie základov filozofie, nezaváhal. Zostal s nami.“⁵² Taktiež vo formácii im pomáhali aj iní kňazi Misijnej spoločnosti P. Orješek a P. Púchovský, ktorí však neboli stálymi hosťami, ale len prišli, vysvetlili čo bolo potrebné, urobili prednášky a odišli.⁵³

Takto si pod vedením P. Krištína zostavili aj denný program, v ktorom bolo skoré ranné vstávanie, spoločná modlitba a rozjímanie, práca v zamestnaní a v popoludňajších hodinách štúdium. Po ňom rozličné duchovné cvičenia a večer počúvanie rozhlasu Vatikán. Táto skupinka sa tešila v Nitre veľkej obľube. Tamojší veriaci si mysleli, že sú to bývalí bohoslovci verbistov. Taktiež sa tešili aj veľkej podpore sestier vincentiek, ktoré pracovali v neďalekej nemocnici. No ich radosť trvala len 14 mesiacov.⁵⁴

„Zaujímavú príhodu uvádza z tohto obdobia tajnej rehoľnej formácie aj vtedajší bohoslovec Vojtech Krištín: „Asi 15. októbra nás pozvali rodičia sestričky Perpetuy Krivošíkovej pod Zobor na vinobranie. Vinohrad je vo svahu hneď za rodinným domom. Ženy pri obračke spievajú ľudové piesne. Mládenci Janko, Anton, Vojtech, Bohuš, Vladko a Milan nosia plné putne k prešu. Janko rozšafne volá: „Pán domáci, musíme pri oberaní stále spievať?“ ... Večer sem zavítal „naš šéf“ otec Štefan Krištín... Bol guláš, víno, oldomáš... Otec Krištín sa pýta: „Pani domáca, prečo vám stoja tie pekné nástenné hodiny?“ – „Dôstojný pán, tie stoja nefunkčne už 25 rokov...“ – „Prosím, smiem sa na ne trochu pozrieť?“ ... Sotva sme dojedli guláš – otec Štefan už povесil veľké, drevené umelecky vyrezávané hodiny späť na stenu. Hodiny nielenže išli, ale nádherne vyzváňali...“

⁵¹ Porov. NOGA, P., *Z dejín Misijnej spoločnosti sv. Vincenta de Paul na Slovensku, Absolventská práca*, s. 50-51.

⁵² HAVLÍK, A., *Lásku nemožno umlčať*, s. 38.

⁵³ Porov. HAVLÍK, A., *Lásku nemožno umlčať*, s. 40.

⁵⁴ Porov. NOGA, P., *Z dejín Misijnej spoločnosti sv. Vincenta de Paul na Slovensku, Absolventská práca*, s. 51.

Domáca pani ronila slzy radosti a ... otec Štefan sa šibalsky smial ... nahlas sa smial a smial... Asi sa už nikdy tak detinsky, spokojne, tak šťavnato a chutne nesmial...“⁵⁵

Celkom zaujímavou skutočnosťou je aj to, že práve tento seminár bol situovaný na Nitrianskej kalvárii, len neďaleko od sídla štátnej bezpečnosti. A za toľký čas si príslušníci všimli podozrivú aktivitu a pohyb toľkých mladých ľudí. Úder zo strany štátnej bezpečnosti, ktorý možno niektorí očakávali prišiel 29. októbra 1951. Taktiež sa našiel aj udavač.⁵⁶ Informátorom bol 16-ročný zväzák, ktorý oznámil ŠtB, že práve na ulici 29. augusta sa schádzajú jemu neznámi mladí muži.⁵⁷ „Podľa hlásenia Krajskej správy ŠtB v Nitre uviedol, že v škole počul, že veci, ktoré sú podozrivé a ktoré škodia ľudovodemokratickému zriadeniu, treba ihneď hlásiť bezpečnostným orgánom. Rovnako ho viedol aj otec-robotník, ktorý deťom často zdôrazňoval, že robotníci sa nikdy nemali tak dobre, ako za súčasného zriadenia, a všetko, čo by mu mohlo škodiť, je nevyhnutné ihneď hlásiť Bezpečnosti. Chlapec dostal za úlohu všimnúť si približný vek a počet mladých mužov. O dva dni prišiel oznámiť výsledok pozorovania. Príslušníci ŠtB jeho hlásenie preverili a zisťovali, prečo sa mladí muži schádzajú, kto sú a aký majú pôvod. Ich súkromné štúdium klasifikovali ako založenie tajnej bohosloveckej fakulty, čo považovali za začiatok protištátnej činnosti a rozvracania ľudovodemokratického zriadenia. Autor správy vysoko vyzdvihuje uvedomelého zväzáka, poukazujúc na správnosť výchovného pôsobenia rodiny i školy. Okrem iného konštatuje: „Koľko politických škôd a nepriateľov by boli také nepriateľské živly narobili, keby na to neprišiel a neupozornil bezpečnosť robotnícky chlapec – 16-ročný zväzák.“⁵⁸

V ten osudný deň, asi okolo piatej hodiny popoludní, prišli nejakí páni z národného výboru zisťovať u pani domácej – Kataríny, koľko má miestností a koľko u nej býva študentov. Povedali, že boli aj u susedov, spísali a odišli. No bolo to akési podozrivé, boli veľmi aktívni a ešte k tomu, po pracovnej dobe. Bolo asi šesť hodín večer, keď príslušníci štátnej bezpečnosti násilím vtrhli do bytu a ihneď „v mene zákona...“ Vojtechovi Krištínovi sa podarilo ujsť cez okno von a keď ho zastavili „kto ste?“ a „kam idete?“, sa

⁵⁵ SANDTNER, P., *Pezinskí kňazi, obyvatelia Charitného domova*, PRINTECH, Pezinok 2007, ss. 268-269.

⁵⁶ Porov. NOGA, P., *Z dejín Misijnej spoločnosti sv. Vincenta de Paul na Slovensku, Absolventská práca*, s. 51.

⁵⁷ Porov. LAGOVÁ, V., *Smrť za mrežami*, Vydavateľstvo Michala Vaška, Prešov 2006, s. 171.

⁵⁸ LAGOVÁ, V., *Smrť za mrežami*, s. 171-172.

vynašiel a odpovedal „to viete, je večer, idem za dievčatami.“ Takto sa mu podarilo ujsť a šiel oznámiť čo sa stalo sestrám vincentkám do nemocnice. No potom sa pokojne vrátil späť, kde ho už zadržali na ulici pred domom.⁵⁹ Našťastie v ten deň tam neboli ani P. Orješek, ani P. Púchovský.

Po krátkej osobnej prehliadke všetkých eskortovali, ani nie do dvesto metrov vzdialenej budovy Štátnej bezpečnosti. Prvý výsluch trval desať hodín a vyšetrovacia väzba šesťnásť mesiacov.⁶⁰

Vyšetrovanie najprv začalo v blízkej budove ŠtB, kde boli všetci eskortovaní. Pred vchodom do budovy každému šatkou zaviazali oči a prideliť akéhosi ochrancu, ktorý ťahajúc za rukáv ich postavil čelom k stene. Lomoz, krik, nadávky, budili dojem hrôzostrašnosti, nakoľko na takéto slovník títo mladí ľudia neboli zvyknutí. Asi o pol hodinu nasledovalo predvádzanie do vyšetrovacích izieb, no všade len po jednom. Po tomto prvom vypočúvaní nasledovala ďalšia eskorta do vyšetrovacej väzby nočnou Nitrou.⁶¹

Aj počas vyšetrovacej väzby vyšetrovatelia obľubovali samotné cesty na výsluch, počas ktorých znova zaviazali oči, aby nevideli, čo pôsobilo veľmi traumatizujúco. Vyšetrovatelia obľubovali nočné výsluchy, boli to zvyčajne mladí muži vo veku 20-30 rokov.⁶²

O vypočúvaní sa P. Krištín nikomu nezveril. Dá sa predpokladať, že aj on ako vedúci skupiny si počas vyšetrovacej väzby dosť vytrpel. Toto nám potvrdzuje aj jeho výpoveď pred odvolávajúcim súdom v Prahe. V ňom sa doslovne uvádza: „všetci bez rozdielu uviedli, že pri výsluchoch pred orgánmi ŠtB boli veľmi surovo bití, ďalej boli mučení nočnými výsluchmi, hladom a pod.“⁶³ Taktiež toto tvrdenie potvrdzuje Anton Havlík, keď hovorí: „zodpovedne môžem prehlásiť, že otec Krištín, Vojtech Krištín a môj brat Janko to mali veľmi ťažké.“⁶⁴

⁵⁹ Porov. HAVLÍK, A., *Lásku nemožno umlčať*, s. 41.

⁶⁰ Porov. NOGA, P., *Z dejín Misijnej spoločnosti sv. Vincenta de Paul na Slovensku, Absolventská práca*, s. 51.

⁶¹ Porov. HAVLÍK, A., *Lásku nemožno umlčať*, s. 41-42.

⁶² Porov. LAGOVÁ, V., *Smrť za mrežami*, s. 171-172.

⁶³ KRAJSKÝ SÚD NITRA, *Odpis rozsudku Krajského súdu v Nitre zo dňa 5.2.1953 č. 1 T 2/53-692*, in ACMSP, Bratislava, s. 6.

⁶⁴ HAVLÍK, A., *Lásku nemožno umlčať*, s. 45.

To čo najviac vyšetrovateľov zaujímal bolo: kto stál za zriadením tejto tajnej bohosloveckej fakulty, kde sa skrývajú Hutýra, Púchovský a Orješek a pod.

Podľa trestného oznámenia ich vina spočívala v tom, že nerešpektovali Košický vládny program z apríla 1945 prijatého v Košiciach, ktorý zaručoval všetky ústavné slobody širokým vrstvám pracujúceho ľudu našej Ľudovodemokratickej republiky. Avšak cirkevná hierarchia, ako aj čiastka reakčného duchovenstva zaujala od počiatku nepriateľské stanovisko k novému Ľudovodemokratickému Československu. Už v auguste 1944 na biskupskej konferencii v Banskej Bystrici pripravili agenti Vatikánu na základe vatikánskeho agenta Kolakoviča. To, že už vtedy rokovali o možnostiach sprisahania dokazuje „Pastorácia pre ťažké časy“, nájdená v tajnom archíve zločince Vojtaššáka.

Keď stroskotali všetky zločinné akcie inšpirované Vatikánom a prevádzané reakčným duchovenstvom prišlo zostávajúca časť reakčného duchovenstva k novým formám boja proti Ľudovodemokratickému zriadeniu. Dali sa na zločinnú cestu, zriaďovaním tzv. tajných fakúlt t.j. vybudovaním novej rozkolníckej velezradnej špionážnej siete.

Predstaveným jednej z takejto tajnej fakulty bol menovaným tu obvinený Štefan Krištín, ktorý na príkaz a po dohode s vatikánskymi agentmi Mikulom, Púchovským a Hutýrom v roku 1950 zhromaždil okolo seba bývalých seminaristov a tak vytvorili ilegálne učilište budúcich rozvrátnikov. Účelom tohto zriadenia bolo pripravovať sa k podvratnej činnosti už počas štúdia, frekventanti tohto tajného učilišťa mali byť zamestnaní v podnikoch a v továrňach, kde mali pôsobiť podvratne medzi osadenstvom toho-ktorého závodu. Hlavná učebná látka bol marx-leninizmus, aby ako uvádza obvinený Štefan Krištín „musí toto učenie dokonale poznať aj Cirkev a rímskokatolícky duchovní, aby proti tomuto učeniu, ktoré hlása socializmus, vedela a mohla úspešne bojovať a úspešne vyvracať.“

Obvinený Štefan Krištín je aj typickým kriminálnym zločincem. Aby mohol svoju zločinnú rozvrátnícku a špionážnu činnosť prevádzať nerušene, spolu s ostatnými špiónmi

ako Hutýra, Púchovský a ďalší spoločníci, opatrili si podvodným spôsobom občianske preukazy, ktoré falšoval.⁶⁵

P. Krištín nakoľko utiekol z koncentračného kláštora v Svätom Beňadiku, bol bez potrebných dokladov. Preto poprosil Antona Korca či by mu nemohol niekde zohnať nejaké občianske preukazy. Anton Korec mu to prisľúbil a skutočne mu aj doniesol 6 kusov občianskych preukazov, ktorým P. Krištín pomocou chemikálií odstránil pôvodné záznamy a nahradil ich vymyslenými. Pečiatku si vyrobil z gumy, do ktorej žiletkou vyrezal požadované informácie. ŠtB pri domovej prehliadke našla 5 kusov týchto občianskych preukazov, z ktorých už dva mali zmenené údaje. P. Krištín si ich vyrobil pre seba. Falšované občianske preukazy pre P. Krištína boli na mená:

1. Ľudvik Havalda, nar. 22.12.1901 v Skačanoch, povoláním kníh viazač, rodinný stav vdovec, bydlisko Stalinova 37, Nitra.
2. Imrich Hlavatý, nar. 22.12.1901 v Skačanoch, povoláním elektroinštalatér, rodinný stav vdovec, bydlisko Stalingradská 38, Nitra.⁶⁶

Ďalšie tri občianske preukazy ostali len vyčistené a neboli tam do ich zatknutia vyplnené žiadne falošné údaje. Podľa Trestného oznámenia tieto občianske preukazy boli určené pre Hutýru, Púchovského a Mikulu.⁶⁷

Ten jeden občiansky preukaz, ktorý sa nenašiel spolu s ostatnými už P. Krištín stihol dať P. Hnilicovi, ktorý bol vyplnený na meno buď Michal Stanček,⁶⁸ alebo Jozef Stančík.⁶⁹

⁶⁵ Porov. ŠTÁTNA PROKURATÚRA BRATISLAVA, *Trestné oznámenie z 10.3.1952*, in AÚPN, *Štefan Krištín a spol.*, V-2220, ss.20-25.

⁶⁶ Porov. *Dôkazový materiál v procese „Štefan Krištín a spol.“*, in AÚPN, *Štefan Krištín a spol.*, V-2220, s.

⁶⁷ Porov. ŠTÁTNA PROKURATÚRA BRATISLAVA, *Trestné oznámenie z 10.3.1952*, in AÚPN, *Štefan Krištín a spol.*, V-2220, ss.20-25.

⁶⁸ Porov. ŠTÁTNA PROKURATÚRA BRATISLAVA, *Trestné oznámenie z 10.3.1952*, in AÚPN, *Štefan Krištín a spol.*, V-2220, s. 25.

⁶⁹ Porov. ŠTÁTNA PROKURATÚRA BRATISLAVA, *Žaloba z 25.9.1952 č. 2 Spt III. 26/52*, in AÚPN, *Štefan Krištín a spol.*, V-2220, s. 30.

2.2.2. Súdny proces

2.2.2.1. Hlavné pojednávanie – Krajský súd v Nitre

Súdny proces známy ako „proces Štefan Krištín a spol.“ sa konal 2-5. februára 1953 v Nitre, v ktorom boli obvinení okrem P. Krištína, aj šiesti študenti, dve sestry vincentky a niekoľko laikov.⁷⁰

Ján Chryzostom kardinál Korec si spomína, ako mu rozprával jeho brat Anton Korec, na situáciu, keď ich bachari viedli na súd, vtedy im jeden surový bachar povedal: „Počítajte s tým, že zo súdu sa vrátite k nám. Teda do väzenia, že budete zas u nás. To znamenalo, že dajte si pozor na ústa, čo budete hovoriť. Potom vás poučíme, či ste dobre rozprávali, alebo nie. Išlo o surovú vyhrážku.“⁷¹

Predsedom senátu bol Dr. Dominik Turčan, sudca z povolania. Sudcami z ľudu boli Jozef Polonec, vedúci Mäsny a Ján Drapák, robotník.

Obhajcom P. Krištína bol Dr. Gejza Skalický.⁷²

P. Krištín pred súdom vypovedal ako prvý, v druhý deň hlavného pojednávania.⁷³ Vypovedal: „obžalobe som porozumel, cítim sa vinným len s falšovania občianskych preukazov. Čo sa týka môjho prihlásenia, neprihlásil som sa preto, lebo som chcel pomáhať naším rozpusteným chudobným študentom v ich súkromnom štúdiu

... Neviem nič o „Pastorácii na ťažké časy“ a ani som o tom nikdy nepočul

... Uznávam sv. otca ako zástupcu svätej Cirkvi Neviem o tom, kedy Mikula odišiel do zahraničia. Čo sa týka Púchovského, tento nebol agentom Vatikánskej siete Občianske preukazy, resp. vyčistenie týchto preukazov som previedol ja s chemikáliami a tento som tiež ja vyplnil. Falšovaním občianskych preukazov som sa nedopustil žiadneho trestného činu, nakoľko som pomáhal len chudobným študentom. Neviem od koho pochádzajú občianske preukazy, za tieto som poďakoval Korcovi

⁷⁰ Medzi, ktorými okrem pani domácej Kataríny Valašekovej, bol aj Anton Korec, brat Ján Chryzostoma kardinála Korca, ktorému pri vypočúvaní vybili všetky zuby. Porov. *Prepis osobného rozhovoru s o. kardinálom Korcom zo dňa 13.2.2007*, in Osobný archív autora, Bratislava, s.1.

⁷¹ *Prepis osobného rozhovoru s o. kardinálom Korcom zo dňa 13.2.2007*, in Osobný archív autora, Bratislava, s.2.

⁷² Porov. KRAJSKÝ SÚD NITRA, *Zápisnica o hlavnom pojednávaní spísaná 3.4.5. 2.1953 č. IT 2/53*, in AÚPN, *Štefan Krištín a spol.*, V-2220, s. 79.

⁷³ Porov. LAGOVÁ, V., *Smrť za mrežami*, s. 179.

.... Razítko, ktorým som falšoval vzal Púchovský, aby takto mohol vyvíjať protištátnu činnosť. V Nitre som sa neprihlásil, lebo som chcel pomáhať chudobným študentom a preto som sa skrýval. Bol som preto odrezaný od sveta a preto nemám žiadne informácie. Nevieť odkiaľ pochádzajú dopisy pripojené k spisu.“⁷⁴

Hlavná vina podľa rozsudku spočívala, v tom, že „na jeseň v r. 1950 zriadili v Nitre tajné bohoslovecké učilište a pod vedením Štefana Krištína utvorili ilegálnu skupinu, v rámci ktorej až do ich zaistenia v novembri 1951 študovaním teológie a na tento účel získanej protimarxistickej literatúry jednak sa pripravovali na ilegálnu činnosť smerujúcu na organizovanie tajnej duchovnej správy vatikánskej rozvratnej siete v ČSR a jednak sústavne poučovaním, zachytávaním, rozmnožovaním a rozširovaním rozvratných pokynov nepriateľských kapitalistických staníc, menovite rozhlasu vatikánskeho spoločne so Štefanom Krištínom – ktorý v rámci uvedenej činnosti falšoval aj občianske preukazy pre seba a ďalších protištátnych živlov – vykonávali rozvratnú činnosť, spolčili sa navzájom a s ďalšími páchatelmi k pokusu na rozvrátenie ľudovodemokratického štátneho zriadenia republiky, ktoré je zaručené Ústavou.“⁷⁵

Podľa danej viny znel rozsudok pre P. Krištína a ďalších „trestný čin velezrady podľa § 78 ods.1, písm. c/, ods.2 písm.a/ tr. zák. z roku 1950, ďalej pre tr. čin nedovoleného ozbrojovania podľa § 120 ods. 1 písm.a /b/ a pre trestný čin marenia dozoru nad cirkvou a náboženskými spoločnosťami podľa § 174 ods.1 tr. Zák. z roku 1950.“

Práve na základe uvedených paragrafov rozsudok znel:

Hlavný trest

Štefan Krištín – doživotné odňatie slobody,

Vojtech Krištín k trestu odňatia slobody v trvaní 10 rokov,

Ján Havlík 14 rokov,

Anton Havlík 8 rokov,

Bohuslav Pikala 18 rokov,

Vladimír Slávik 6 rokov,

⁷⁴ KRAJSKÝ SÚD NITRA, *Zápisnica o hlavnom pojednávaní spísaná 3.4.5. 2.1953 č. IT 2/53*, in AÚPN, *Štefan Krištín a spol.*, V-2220, ss. 79-81.

⁷⁵ KRAJSKÝ SÚD NITRA, *Odpis rozsudku Krajského súdu v Nitre zo dňa 5.2.1953 č. 1 T 2/53-692*, in ACMSP, Bratislava, ss. 2-3.

Milan Faško 3 roky,
Pavol Horský 10 rokov,
Barbora Boenighová 15 rokov,
Vincencia Hansková 15 rokov,
Anton Korec 10 rokov,
Ľudmila Fabišová 5 rokov,
Ján Hulla 18 mesiacov,
Martin Pizerák 1 rok, podmiennečne na 2 roky,
Pavol Benc 1 rok,
Matúš Hromada 1 rok, podmiennečne na 2 roky a
Katarína Valášeková 1 rok, podmiennečne na 2 roky.⁷⁶

Odsúdení boli taktiež potrestaní aj vedľajšími trestami, najmä peňažnými, prepadnutím majetku, stratou občianskych práv.

Konkrétne pre P. Krištína rozsudok znel:

- podľa § 78 ods.1, lit. c), ods. 2, lit. a) trestného zákona s ohľadom na § 19 trestného zákona – trest odňatia slobody na doživotie;
- podľa § 48 trestného zákona – peňažný trest 10 000 Kčs;
- podľa § 47 trestného zákona – prepadnutie celého majetku;
- podľa § 43 trestného zákona – vyslovuje sa strata čestných občianskych práv navždy;
- podľa § 45 trestného zákona – vylúčenie z vojska.⁷⁷

Vina Štefana Krištína spočívala v tom, že spolupracoval s kňazom Jánom Hutytom,⁷⁸ ktorý bol v stálom spojení s generálnym predstaveným v Paríži, u nás zrušenej rehole Lazaristov, od ktorého dostával pokyny a úpravy, že títo rehoľníci budú aj naďalej tajne vykonávať duchovný život a pokračovať v štúdiách. Na základe opatrenia vlády boli niektoré kláštory zrušené a previedla sa reorganizácia výchovy kňazstva a dorastu vôbec. Obvinený Štefan Krištín bol týmto opatrením priradený do sústredovacieho kláštora vo sv.

⁷⁶ Takto všetci obvinení boli odsúdení na 129 rokov trestu.

⁷⁷ Porov. KRAJSKÝ SÚD NITRA, *Rozsudok Krajského súdu v Nitre zo dňa 5.2.1953 č. 1T 2/53*, in AÚPN, *Štefan Krištín a spol.*, Bratislava, s. 5.

⁷⁸ Ján Hutýra bol vicevизitátorom Slovenskej provincie Misijnej spoločnosti, ktorá bola oficiálne založená po vzniku Slovenského štátu (1939), v tomto rozsudku nesprávne prepisujú jeho priezvisko (Hutira). Pozn. autora.

Beňadiku, odkiaľ v auguste 1950 utiekol a schovával sa určitý čas v chudobinci v Kremnici a v Štátnej nemocnici v Nitre.

Štefan Krištín naďalej spolupracoval s „agentami vatikánskej podvratnej siete“ Mikulom a Hutýrom, ktorí na základe inštrukcií z Vatikánu hovorili, že rehoľa aj napriek zrušeniu naďalej platí. Tiež ho poverili, aby sa ujal rehoľníkov, ktorí boli rozpustení, aby tajne pokračovali v štúdiu. Tento ich tajný seminár bol v Nitre, v dome pani Valašekovej, kde slúžili aj tajné sväte omše.

Štefan Krištín pracoval „rozvratne“ aj tým, že rehoľným sestrám pracujúcim v Štátnej nemocnici v Topoľčanoch, v Trenčíne i na iných miestach, prikazoval aby sa nezúčastňovali na cirkevných obradoch prevádzaných „pokrokovými“ kňazmi.

Štefan Krištín ako vedúci tajného bohosloveckého učilišťa zháňal finančné prostriedky na udržiavanie tejto ilegálnej skupiny.⁷⁹

Taktiež Štefan Krištín podával správu a aj vplýval na bohoslovcov, aký vzťah majú mať k bohosloveckej fakulte v Bratislave.

Štefan Krištín, aby mohol nerušene pracovať, požiadal Ľudmilu Fabišovú a Antona Korca, aby mu dodali občianske preukazy, ktoré sfalšoval. A to tým, že na ne opatril pečiatku OV-SNB v Nitre. Túto pečiatku vyrezal do gumy žiletkou. Takto sfalšoval občianske preukazy pre seba na meno Imrich Hlavatý, elektroinštalatér a Ľudvik Havalda, kníhviazač. Ďalšie vyrobil pre „agentov“ Hutýru a Púchovského, ako aj pre stíhaného jezuitu Hnilicu, ktorý sa skrýval pred štátnou bezpečnosťou.

Vzhľadom na prítiažujúce okolnosti a zvlášť na povahu trestného činu a na stupeň nebezpečnosti pre spoločnosť, súd vymeral trest v plnej výške stanovený zákonom, lebo je potrebné, aby bol izolovaný od spoločnosti.⁸⁰

2.2.2.2. Odvolávací súd – Najvyšší súd v Prahe

Po vynesení rozsudku z hlavného pojednávania na Krajskom súde v Nitre sa proti nemu odvolali P. Krištín, Ján Havlík, Bohuslav Pikala, Milan Feško-Kaclík a Anton Korec.

⁷⁹ Podľa tohto rozsudku obdržal od Hutýru 20 000 Kčs; bohoslovca Františka Kapesného 30 000 Kčs; Barbory Beonighovej 5 000 Kčs; Ľudovíta Remiša 8 000 Kčs.

⁸⁰ Porov. KRAJSKÝ SÚD NITRA, *Odpis rozsudku Krajského súdu v Nitre zo dňa 5.2.1953 č. 1 T 2/53-692*, in ACMSP, *Janko Havlík, Štefan Krištín*, Bratislava, s. 11-17.

Predsedom senátu bol: Dr. Eugen Wegner.
Sudcami boli: Pavel Horský, dôchodca Zvolen,
František Matúš, zvärač Bratislava-Rača,
Dr. Jaroslav Honzíček, referent a Dr. Ladislav Malý.
Za generálnu prokuratúru: Dr. Emanuel Čimbura.
Obhajcom P. Krištína bol: Dr. Jozef Civin.⁸¹

P. Krištín na tomto pojednávaní uvádza: „Zápisnica nevystihuje presne to čo som povedal. Napr. nikdy som vlastnými ústami nepovedal, že som pracoval protištátne. K študentom som sa dostal tak, že ma na nich upozornil jeden kňaz. Študentom som pomáhal pri ich štúdiu. Mikula napísal pár riadkov ako majú študovať. Vtedy už nebol mojim predstaveným, ale poslúchol som ho ako staršieho. Od nášho provinciálneho predstaveného som dostal 10 000 Kčs, ale študenti pracovali v závodoch a tak sme mali na živobytie.“⁸²

Rozsudok Krajského súdu v Nitre bol z väčšej časti – čo do kvalifikácie v plnom rozsahu – potvrdený rozsudkom Najvyššieho súdu v Prahe pod č. 2 To 41/53 zo dňa 11. júna 1953. Ale týmto rozsudkom boli aj znížené tresty jednotlivých aktérov tohto procesu. P. Krištínovi znížili trest z doživotného trestu odňatia slobody na 20 rokov, Jánovi Havlíkovi zo 14 na 10 rokov, Bohuslavovi Pikalovi z 18 na 12 rokov odňatia slobody.⁸³

Zaujímavou skutočnosťou je, že práve tento odvolací súd mal už na celú vec oveľa iný pohľad a to, že: „po celú dobu sa snažili žiť rehoľným spôsobom života, študovali náboženskú literatúru a vzdelávali sa v teologických otázkach, v čom im pomáhal najmä Štefan Krištín. Pritom riadne pracovali, jedine Vojtech Krištín v posledných dňoch pred zaistením nepracoval. Pri tomto pobyte počúvali aj Vatikánsky rozhlas a rozprávali sa aj o vypočutých reláciach, najmä však o náboženských reláciach. Predstavené kláštora Boenighová a Hansková im občas poslali staršie šatstvo a stravu. Nebolo preukázané, ani

⁸¹ Porov. NAJvyšší SÚD PRAHA, *Zápisnica o odvolacom pojednávaní z 11.6.1953 č. 2To 41/58*, in AÚPN, *Štefan Krištín a spol.*, Bratislava, s. 104.

⁸² NAJvyšší SÚD PRAHA, *Zápisnica o odvolacom pojednávaní z 11.6.1953 č. 2To 41/58*, in AÚPN, *Štefan Krištín a spol.*, Bratislava, s. 104-105.

⁸³ KRAJSKÝ SÚD NITRA, *Odpis rozsudku Krajského súdu v Nitre zo dňa 5.2.1953 č. 1 T 2/53-692*, in ACMSP, *Janko Havlik, Štefan Krištín*, Bratislava, s. 5.

v pôvodnom konaní žiadnym dôkazom okrem doznania odsúdených, že by boli mali akékoľvek politické ciele alebo plány.

Pokiaľ ide o doзнание odsúdených v pôvodnom konaní, všetci bez rozdielu uviedli, že pri výsluchoch pred orgánmi ŠtB boli veľmi surovo bití, ďalej boli mučení nočnými výsluchmi, hladom a podobne. Nakoľko všetci rovnako vypovedali o tomto nátlaku, súd sa priklonil k názoru, že skutočne bol na nich vyvíjaný takýto nátlak. K tomuto názoru osobitného senátu prispela aj tá skutočnosť, že v pôvodnom konaní, najmä pri výsluchoch pred ŠtB sa odsúdení doznali k veciam, ktoré sú zrejme z hľadiska ich osôb celkom nereálne. ...

... Pokiaľ ide o túto časť pôvodného konania, osobitný senát považoval za dokázané iba to, že sa horeuvedení odsúdení skutočne schádzali v byte Kataríny Valášekovej, že tu sa vzájomne utvrdzovali a vzdelávali v teologických otázkach. V tomto konaní podľa názoru osobitného senátu nie je možné vidieť v žiadnom prípade trestný čin velezrady podľa §78 tr. zák. z roku 1950. ...

... Ďalšia časť trestnej činnosti odsúdených mala spočívať v tom, že Štefan Krištín mal falšovať, resp. vyplňovať nesprávne občianske preukazy pre duchovných, ktorí utiekli z internačných táborov, pričom tieto občianske mali odcudziť Ľudmila Fabišová s Antonom Korcom a Štefanovi Krištínovi ich mali poslať po Vojtechovi Krištínovi.

Po skutkovej stránke je nesporné, že skutočne Anton Korec spolu s Ľudmilou Fabišovou odcudzili najmenej 5 občianských preukazov na JRD v Obdokovciach. ... Tieto preukazy potom Vojtech Krištín zbral Štefanovi Krištínovi, ktorý z nich najmenej jeden sfalšoval a tento potom používal kňaz Hutýra Ján ako pravý. ... Preto podľa názoru súdu týmto svojim konaním odsúdení Štefan Krištín, Vojtech Krištín, Anton Korec a Ľudmila Fabišová naplnili zákonné znaky trestného činu falšovania verejnej listiny podľa § 159 ods.1 tr. zák. z roku 1950 (Štefan Krištín), resp. pomoci k tomuto trestnému činu podľa § 7 ods.2, 159 ods. 1 tr. zák. z roku 1950. Bez akýchkoľvek dôkazov však kvalifikoval i túto ich činnosť býv. Krajský súd v Nitre.⁸⁴

⁸⁴ NAJvyšší SÚD PRAHA, *Odpis rozsudku Najvyššieho súdu v Prahe zo dňa 11.6.1953 č. 2 To 41/53*, in ACMSP, *Janko Havlík, Štefan Krištín*, Bratislava, s. 6-8.

2.3. Roky väznenia

Po tomto rozsudku Krajského súdu v Nitre sa pre P. Krištína končí obdobie vyšetrovacej väzby, ktoré trvalo od ich zaistenia 29.10.1951 až do vynesenia rozsudku 5.2.1953. Túto vyšetrovaciu väzbu absolvuje najprv v Nitre, neskôr v Bratislave v Justičnom paláci a naposledy znova v Nitre, čakajúc na odvolávací súd v Prahe-Pankráci. Začína sa obdobie rôznych väzení, v ktorých ešte stráví 11 rokov. Ide o ústavy na výkon trestu odňatia slobody v Ilave, Mírove, Leopoldove, Valdice u Jičína (3 oddelenie) a v Jáchymove (ostrov „C“). Našu pozornosť zameriame hlavne na spomínané dva ústavy a to: Jáchymov a Valdice.

V priebehu svojho väzenia sa stáva veľmi rozvážnym a váženým členom medzi odsúdenými. No snaží sa pomáhať, ako sa dá. Okrem duchovnej starostlivosti, zlepšovaní pracovných postupov, sa osvedčuje aj ako celkom dobrý ošetrovateľ. Sr. Barbora spomína jednu udalosť, ktorá sa stala vo väzení. Ako jednému odsúdenému frklo olovo do oka. No ošetrovatelia o neho nemali veľký záujem, preto mu pomohol P. Krištín. Povedal mu, aby sa nehýbal. Vzal ihlu a pomocou nej vybral tomuto človekovi olovo s oka. Potom mu dal Framikoin. Tento na druhý deň už videl a nemal žiadne problémy.⁸⁵

„Na väzenie si otec Štefan Krištín spomína takto: „Trináť rokov prevýchovy otrockou prácou, trinásť rokov, v ktorých som zažíval v hojnej miere brutalitu ateistického režimu koncentračných táborov a uránových baní Jáchymovska a Příbramska, samotky v Bratislave a Ilave, na Pankráci v Prahe, či úmornej práce v sklárňach vo Valdiciach. Zarmucovala ma brutalita ŠtB, väzenskej stráže, ale i egoizmus, úzkoprsosť a nesvornosť niektorých spoluväzňov. Veľkú bolesť som prežíval aj pri smrti môjho otca roku 1957, na pohreb ktorého ma nepustili.

Na druhej strane celý život som spomínal a budem spomínať na krásne chvíle radostne prežitých duchovných cvičení – exercícií, ktoré nám v Leopoldove dávali za zložitých okolností inteligentní pátri jezuiti Kapr a Šilhan. Veľké uspokojenie som prežíval aj vo chvíľach, keď som vo Valdiciach, priam zázračne dokázal pre otca biskupa

⁸⁵ Porov. Sr. KROFTOVÁ, B., *Osobné svedectvo*, in Osobný archív autora, Bratislava.

Vojtaššáka a iných kňazov zaobstarávať všetko, čo bolo potrebné na slúženie svätej omše. Tešilo ma, že otec biskup Vojtaššák si ma vybral za svojho spovedníka.“⁸⁶

2.3.1. Ústav na výkon trestu odňatia slobody Valdice u Jičína

Valdice, alebo Kartózy, pochádzajú pravdepodobne z mena Valdštajna, ktorý sídlil v Jičine a založil Kartuziánsky kláštor vo Valdiciach. Okolo roku 1623 Jozef II. kláštor zrušil a dodnes slúži ako väzenie.⁸⁷

Otec kardinál Ján Chryzostom Korec opisuje toto väzenie ako úplne primitívne. Kúrenie bolo riešené tak, že niekde dole bola kotolňa a odtiaľ dierami v stenách, v ktorých boli rúry sa šírilo aké také teplo. Keď tam prišiel on, už to bolo civilizovanejšie, nakoľko Československo bolo členom OSN a odtiaľ chodievali kontroly. Preto naši ústavní činitelia museli ustupovať ich výhradám. No P. Krištín si zažil ešte tie primitívne spôsoby, ktoré boli tak na úrovni 19. stor. Valdice, keď tam prišiel (Ján Chryzostom kardinál Korec) boli vyhlásené za najtvrdšiu väznicu v Československu, popri Ilave a Leopoldove, bola tam druhá nápravná skupina a prvá, no tí už chodievali pracovať aj na pole. My sme tam boli uzatvorení. Bachari, len otvorili otvor na dverách a tak nám podávali jedlo, taktiež tam pokladali materiál na spracovanie. Bola len hodinová vychádzka na dvore, aj to len vtedy, keď bolo pekné počasie. Počas vychádzky sme mohli chodiť spolu dvaja, najviac traja a stále dookola.⁸⁸

„P. Krištín, on bol taký starý obyvateľ. To bol jeho domov. Keď som tam prišiel, on tam už bol niekoľko rokov a bol to taký zvláštny človek. A to vedelo celé tretie oddelenie – „samotky.“ On bol praktik, pokojný, vyrovnaný a tiež aj všumelec. Rozumel sa do všetkých remesiel a pomáhal väzňom, čo bolo treba. On sa staral o výrobu a distribúciu omšového vína, pre nás kňazov. Keď na treťom oddelení niekto dostal nejaký balík, a bolo tam nejaké hrozno, on to vedel spracovať a vyrobiť pre nás víno. Bol takou

⁸⁶ SANDTNER, P., *Pezinskí kňazi, obyvatelia Charitného domova*, ss. 269-270.

⁸⁷ ŠMALIK, Š., *Väzeň pre vieru v Boha*, in <http://smalik.szm.sk/htm/smalikvezenie.htm> (3.12.2007).

⁸⁸ Porov. *Prepis osobného rozhovoru s o. kardinálom Korcom zo dňa 13.2.2007*, in Osobný archív autora, Bratislava.

centrálnou postavou vo Valdickom väzení. Vedel opraviť topánky keď bolo treba, alebo aj niečo iné, mali sme ho radi, ale mali sme ho aj v úcte.“⁸⁹

Tu v tomto väzení sa stáva aj spovedníkom spišského diecézneho biskupa Mons. Jána Vojtaššáka. O ňom hovorí: „Moje spomienky naňho sú najkrajšie. Predovšetkým bol mojou vzpruhou v trápeniach, keď som ho vídal tak pokojne znášať rozličné útrapy, izolácie, korekcie, vyhrážky a keď musel bývať s kadejakými cvokmi na spoločnej cele, a to v takom vysokom veku (mal 85 rokov).

Jeho skromnosť v styku s blížnym bola vzorná. Jemnosť v reči, v správaní. Taknosť ku každému. Keď raz vrazil medzi neho a Šaña Macha, pri ich spoločnom prechádzaní, istý mladý chuligán, akoby to nebol zbadal. V jedení a v pití bol mierny. Bol spokojný s tou troškou jediva. Ba keď mal kúsok mäsa, obyčajne ho nezjedol, ale pekne zabalil do papiera a pri najbližšej prechádzke ho daroval tomu, s kým sa najskôr stretol. Jeho najväčšou pochúťkou bolo trochu kyslého mlieka a zopár uvarených zemiačikov. Bol mi povďačný, keď som mu priniesol a cez oblôčik podal štvrt litra alebo pol litra kyslého mlieka, keď sa to dalo uskutočniť.

Čo dostal ako darček pre seba, vždy pekne rozdal. Slúžil Pánovi v svätosti a spravodlivosti, tak v čase slobody ako i neslobody, a to nekompromisne. Keď býval za určitý čas spoločne s pánom biskupom Zelom a Hladom, dali ho pre modlitbu sv. ruženca do izolácie. Bol naozaj človekom milosrdenstva, bohatý na cnosti.“⁹⁰

Mons. Viktor Trstenský pápežský prelát, si takto spomína na P. Krištína: „Niektoré formuláre sv. omše vedel (biskup Ján Vojtaššák – pozn.) spamäti, a to: o Prevelebnej Sviatosti Oltárnej, o Božskom Srdci, o Preblahoslavenej Panne Márii na všetky obdobia cirkevného roku a za mŕtvych všetky tri formuláre.

Ostatné texty na celý cirkevný rok, na nedele a sviatky dával nám otec lazaristov, dp. Krištín, ktorý kedysi účinkoval v Ladcoch, v Banskej Bystrici a v Beluškých Slatinách ako exercitátor. Formuláre sme si odpisovali v týždni a upotrebovali na sv. omšu alebo na rozjímanie. Otec Krištín mal znamenitú pamäť. V nedele a sviatky nám vykladal na cele alebo na prechádzke spamäti a doslovne príslušné texty. Jeho pamäť sme všetci obdivovali.

⁸⁹ *Prepis osobného rozhovoru s o. kardinálom Korcom zo dňa 13.2.2007*, in Osobný archív autora, Bratislava.

⁹⁰ SANDTNER, P., *Pezinskí kňazi, obyvatelia Charitného domova*, s. 270.

V jeho spoločnosti nám hodinová prechádzka strašne rýchlo ubehla. I v čase tuhých mrazov a treskúcej zime sme sa rozchádzali občerstvení na duchu a zabudli sme na zimu a drkotanie zubov.

Bol známy ako „otec chuligánov.“ Vždy ich bola vôkol neho celá hŕba. Zaujímavými príkladmi a výkladmi náboženských právd, ktorým predchádzal tabak, hmotná odmena, pomoc, priviedol ich veľa na dobrú cestu. Okrem toho vynikol ako výborný opravár pokazených nástrojov, roztrhaných šiat a topánok. Vedel vyrobiť z chatrných prostriedkov potrebné a užitočné veci, ako napr. nožíky, ktoré boli vo väzniciach zakázané, kapsičky, škatule, obličkové pásy proti zime a pod. Prácu vedel zjednodušiť, vynachodil spôsoby, ako to robiť jednoduchšie a účelnejšie, vyšpekuloval zlepšováky, takže pomocou nich sa aj nedosiahnuteľná norma umožnila vykonať každému. Tým sa vyhlo naťahovačkám s veliteľstvom, poprípade trestom za neplnenie normy a robota uložená ako trest pre väzňov, stala sa príťažlivejšou, ľahšou a zaujímavejšou. Trpezlivo presedel pri opravovaní niektorej našej veci alebo pri zlepšováku celé hodiny, ba i dni a noci, a to pri mizernom svetle sviečky, ktorá sa musela zaobstarať načierno. Hrozilo pritom aj nebezpečenstvo, že ho bachár zbadá a potresce. Niekedy sa to aj naozaj stávalo.

Otec Krištín opravil aj naše nepodarené a pobabrané práce, ktoré by sme museli zahodiť do záchodu, aby nás nepotrestali za skazenie materiálu. Za všetku takúto pomoc neprijal od nikoho nikdy nič. Slúžil rovnako ochotne a s láskou kňazom ako aj laikom, veriacim i ateistom, bonzákom, dobrým i zlým. Od kňazov si obyčajne vyprosoval memento a od laikov, aby sa zaňho pomodlili, čo vedia a môžu. Podaktorých učieval základné modlitby, rozprával im o viere, nádeji a láske.

Ak niektorí kňazi potrebovali víno, obracali sa naňho. Ako ho vedel zaopatriť alebo vyrobiť, vie len sám Boh. ... Dobrým pomocníkom mu bol v tých veciach knieža Lobkovic z Mělníka.⁹¹

Ako sme už uviedli, P. Krištín dokázal zabezpečiť a distribuovať nekvasený chlieb a víno pre kňazov na slúženie sv. omše. Laikom zasa dával už konsekrované podoby, aby sa aj oni mohli takto posilniť eucharistickým Kristom, aby zostali verní vo svojom ťažkom položení. Jednou z podôb rozdeľovania eucharistie bolo, keď niekto dostal kúpeľné

⁹¹ TRSTENSKÝ, V., *Sila viery, sila pravdy*, Senefeld-R, Bratislava 1990, ss. 334-335.

oblátky. On vzal dve škatule týchto oplátok do jednej z nich urobil v strede týchto oblátok dieru tu vložil nekvasený chlieb. Podobne to bolo aj s vínom. Vzal dve tuby na zubnú pastu, jednu z nich vyprázdnil a poriadne vyčistil, aby tam nezostala žiadna zubná pasta. A potom túto naplnil vínom, ktoré už mal pripravené. Keď ho dozorcovia zbadali ako nesie dve škatule oplátok, stále vzali prvú, tú skontrolovali, ale do druhej sa už nepozreli. Podobne to bolo aj s vínom.⁹²

Vo Valdickom väzení ho zastihuje aj smutná správa. Jeho otec Jozef Krištín zomrel 27.3.1957, vo veku nedožitých 84 rokov.⁹³ Nakoľko išlo o „nebezpečného zločinca“, jeho žiadosť o účasť na pohrebných obradoch mu odmietli, čo mu spôsobilo veľkú bolesť.⁹⁴

Taktiež aj P. Krištín spomína Valdice v jednom liste akejsi sestre. Táto sestra mu v predchádzajúcom liste píše o nejakých ťažkostiach, ktoré má so svojou spolusestrou. On na to hovorí: „Podobnú situáciu som totiž prežil vo Valdiciach, kde som bol mesiac s vyloženým bláznom, agresívnym, prefíkaným a zlomyseľným. Nad niečím sa dalo povzniesť, ale nad mnohým nie. A tak som po mesiaci uvítal Jáchymov ako vyslobodenie z pozemského pekla. Tu som však bol bezmocný. Situáciu som nemohol zmeniť. Zostávala len modlitba a sv. trpezlivosť.“⁹⁵

2.3.2. Ústav na výkon trestu odňatia slobody Jáchymov

Tieto pracovné tábory boli najprv zriadené Nemcami počas II. svetovej vojny pre francúzskych a sovietskych vojnových zajatcov. Po skončení II. svetovej vojny boli tieto tábory určené pre nemeckých vojnových zajatcov. V rokoch 1949-1951 boli tieto tábory určené ako tábory nútených prác. Nešlo o kriminálnikov, ale o tých, ktorí nejakým spôsobom nesúhlasili s vtedajším štátnym zriadením. Ako dôvody pre zaradenie do týchto táborov sa udávali: stretáva sa so zahraničím, jeho sestra je rakúskou štátnou príslušníčkou, nemá kladný postoj k socialistickému zriadeniu, počúva zahraničný rozhlas a pod.

⁹² Porov. Sr. KROFTOVÁ, B., *Osobné svedectvo*, in Osobný archív autora.

⁹³ Porov. MOKRÁŇOVÁ, M., *Zosnulí rodiny Krištín, pochovaní na cintoríne vo Veľkých Kršteňanoch*, in Archív MOKRÁŇOVÁ, M., Dunajská Lužná.

⁹⁴ Porov. KRIŠTÍN, V., *90-ročný svedok viery*, in ACMSP, Janko Havlík, Štefan Krištín, Bratislava, s. 34.

⁹⁵ KRIŠTÍN, Š., *List zo dňa 4.8.1969*, in ACMSP, Janko Havlík, Štefan Krištín, Bratislava, s. 1.

Po tomto období dochádza k zmene určenia týchto táborov a sú určené pre protištátne živly, ktoré boli vo výkone trestu odňatia slobody.⁹⁶

Na P. Krištína si takto spomína aj jeho spoluväzeň dr. Josef Myslivec: „Páter Štefan Krištín má mimoriadne láskavé srdce a zlaté ruce. Ochotne vyhovie človeku vo všem, čo mu vidí v očiach.“⁹⁷

Tu v týchto táboroch „P. Krištín pracoval v tábore „L“, v povestnej „Veži smrti“, kde sa bez potrebnej ochrany mlela uránová ruda. Pre vysoký stupeň rádioaktivity tam pracovali najnebezpečnejší väzni – väčšinou kňazi. Boli tam barely na elektrickom „trasáku“, do ktorého padala mletá ruda a keď sa barel naplnil, otec Krištín ho musel zošuchnúť na ďalší pás, ktorý bral naplnené barely na pripravenú plošinu. Tam sa dočasne skladovalo tisíce barelov. Otec Krištín tam musel vdychovať kúdoly uránového prachu, keď zavial vietor.“⁹⁸ Pracoval pri mletí uránovej rudy. V týchto nebezpečných a neľudských podmienkach sa P. Krištínovi natoľko zhoršil zdravotný stav, až jedného dňa odpadol. Tu na tomto pracovnom umiestnení strávil niekoľko mesiacov. Mletá ruda nepadala len do pripravených barelov, ale aj jemu do topánok.⁹⁹ Tu na tomto pracovnom umiestnení boli určení traja pracovníci. Mali aj ochranné masky, ktoré ich mali chrániť predtým, aby sa nenadýchali mletého uránu. Tie aj používali, ale jedného dňa, nakoľko sa im s týmito maskami zle pracovalo, si ich dali dole. Všetci traja odpadli do bezvedomia. Väzenskí lekári skonštatovali smrť u všetkých troch, a šli ich pochovať. No zhodou okolností, mali len dve prázdne rakvy. Preto pochovali len tých dvoch a P. Krištína ako tretieho, nechali celú noc ležať vedľa vykopaného hrobu, nakoľko ho pokladali za mŕtveho a čakali až do rána, kedy mali dovieŕ novú rakvu. Tu sa P. Krištín nad ránom prebral, ale nedokázal ani otvoriť oči, ani hovoriť, ani sa vôbec pohnúť. Jediný zmysel, ktorý mu fungoval bol sluch. Keď ráno ešte raz prišli väzenskí lekári, ten mladší si všimol, že farba tváre P. Krištína je sýtejšia ako bola farba tých dvoch, ktorých už pochovali. Samozrejme pulz, ani dýchanie mu nemohli nahmatať. Preto mu násilím otvorili ústa, povytiahli jazyk

⁹⁶ Porov. Prispievatelia Wikipédie, *Koncentrační tábory při československých uranových dolech*, in http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Koncentra%C4%8Dn%C3%AD_t%C3%A1bory_p%C5%99i_%C4%8Deskoslovensk%C3%BDch_uranov%C3%BDch_dolech&oldid=2118152 (30.1.2008).

⁹⁷ KRIŠTÍN, V., *90-ročný svedok viery*, ACMSP, Janko Havlík, Štefan Krištín, Bratislava, s. 29.

⁹⁸ SANDTNER, P., *Pezinskí kňazi, obyvatelia Charitného domova*, s. 272.

⁹⁹ Sr. KROFTOVÁ, B., *Osobné svedectvo*, in Osobný archív autora.

a na koreň jazyka mu dali za lyžičku vody. Pritom mu povedali, aby prehltol. Keď to urobil, poznali že je živý a hneď ho vzali na ošetrovňu. Na druhý deň už bol schopný sa postaviť.¹⁰⁰

2.4. Prepustenie a zapojenie do života

Rok 1960 bol pre Komunistickú stranu Československa dá sa povedať prelomovým. V tomto roku nakoľko už „zvíťazil socializmus“, zmenili ústavu a aj názov republiky na Československú socialistickú republiku. To prispelo k tomu, že Antonín Novotný – prezident ČSSR vyhlásil 20.5.1960 rozsiahlu amnestiu, na základe ktorej sa dostalo na slobodu 5601 obetí nespravodlivo väznených.¹⁰¹ Na P. Krištína ako na vedúceho „protištátnej skupiny“ sa táto amnestia nevzťahovala.¹⁰² Taktiež mu priťažila aj okolnosť, že v tridsiatych rokoch študoval v zahraničí.¹⁰³

Preto až zhoršenie zdravotného stavu prispelo k tomu, že sa po skoro 13. rokoch, v máji 1964, dostáva na slobodu.¹⁰⁴ Taktiež tomuto rozhodnutiu predchádzalo ešte jedno vypočúvanie.

Vladimír Mokrání spomína túto udalosť ako mu ju opísal P. Krištín: „Tak jedného dňa (bolo to niekedy na jar) ma vzali dvaja bachari a nakoľko som nevládal stáť, podopierali ma, postavili ma pred akéhosi sudcu a ten mi hovorí: «Pane Krištíne, máme tady žádost od vaši pani manželky o vaše propuštění.» P. Krištín si na to sadol. On hneď na neho skríkol, aby vstal. P. Krištín vstal a pokojne mu hovorí, že to musí byť nejaký omyl, lebo on manželku nemá. Ten sudca sa pozrel do akýchsi papierov a hovorí: «Promiňte, měl jsem na mysli vaši sestru. A myslím, že vašemu propuštění už nic nebrání a my taky souhlasíme. Ale na svobode Vás bude státní bezpečnost sledovat ještě 10 let.» Tu si P. Krištín znova sadol. A ten, ktorý tomuto predsedal mu hovorí: «No co, něco se vám nelíbí?» P. Krištín mu nato povedal, že keď ešte desať rokov ho majú sledovať to radšej

¹⁰⁰ MOKRÁŇ, V., *Osobné svedectvo*, in Osobný archív autora, Bratislava.

¹⁰¹ Porov. MARJÁNKO, B., *60. léta důsledky vítězství socialismu*, in http://www.totalita.cz/60/60_01.php (30.1.2008).

¹⁰² Porov. SANDTNER, P., *Pezinskí knazi, obyvatelia Charitného domova*, s. 272.

¹⁰³ Porov. KRIŠTÍN, Š., *Svedectvo viery*, in KPVS, *Naše svedectvo 2/2004*, KPVS, Bratislava 2004, s. 16.

¹⁰⁴ Porov. KRIŠTÍN, Š., *Svedectvo viery*, in KPVS, *Naše svedectvo 2/2004*, KPVS, Bratislava 2004, s. 15.

zostane vo väzení. Načo mu povedal: «A jeden rok by jste vydrželi?» Tu sa P. Krištín usmial a povedal, že jeden rok sa to dá vydržať.¹⁰⁵

Jeho prvé kroky z väzenia vedú do Brna, kde bol hospitalizovaný P. Ján Hutýra, viceviziátor „zrušenej“ Slovenskej viceprovincie, ktorému vyrozprával svoju cestu z väzenia.¹⁰⁶

Ako bývalý väzeň, „protištátny živel“, aj mimo väzenia sa stretal s mnohými obmedzeniami, napr. ako sústavné sledovanie jeho činnosti. Nemohol sa zapojiť do pastorácie, nakoľko nedostal štátny súhlas. Na to, aby si zabezpečil živobytie, bol nútený hľadať si zamestnanie.¹⁰⁷ I tu sa stretáva s ťažkosťami, podobne ako aj iní politickí väzni, ktorí aj po prepustení niesli na čelách nálepku akýchsi „druhotriednych ľudí.“

6. júla 1964 sa zamestnáva ako robotník v Zoologickej záhrade v Bratislave. Tu na tomto mieste pracuje do 31. decembra 1966.¹⁰⁸

Od septembra 1967 do 6. apríla 1969 pracuje v Technickom skle v Bratislave-Dúbravke¹⁰⁹, kde získal aj kvalifikáciu kuriča-udržiavára.¹¹⁰ Z Technického skla odchádza na dôchodok.

„P. Krištín sa ubytováva u svojej netere p. Márie Mokráňovej rod. Krištínovej, ktorá spolu so svojim manželom Vladimírom dostavovala štvorposchodový rodinný barak v Dunajskej Lužnej v časti Jánošíková. Bývali na treťom poschodí. Dom už síce bol postavený, ale bolo potrebné ešte niektoré byty dokončiť. Preto manžel p. Mokráňovej každú sobotu chodieval z Bratislavských – Kramárov dokončovať vybavenie bytu. Napr. nebolo dokončené vykurovanie, preto „strýčko“ (P. Krištín) ako technický typ a taktiež aj na základe predchádzajúcich zamestnaní vedel umelo vykurovať byt a starať sa o to. Pán Mokráň len vozieval v sobotu naftu a strýčko vykuroval byt a dopĺňal niektoré drobnosti. Tu aj čítaval literatúru, prepisoval rôzne prednášky, počúval rádio Vatikán a písal si poznámky. Vykonával aj rôzne drobné práce, ktoré ako kňaz na dôchodku mohol

¹⁰⁵ MOKRÁŇ, V., *Osobné svedectvo*, in Osobný archív autora, Bratislava.

¹⁰⁶ Porov. SANDTNER, P., *Pezinskí kňazi, obyvatelia Charitného domova*, s. 272.

¹⁰⁷ Porov. KRIŠTÍN, Š., *Svedectvo viery*, in KPVS, *Naše svedectvo 2/2004*, KPVS, Bratislava 2004, s. 16.

¹⁰⁸ Porov. KRIŠTÍN, Š., *Krátky životopis*, in ACMSP, *Janko Havlík, Štefan Krištín*, Bratislava, s. 3.

¹⁰⁹ Porov. KRIŠTÍN, Š., *Krátky životopis*, in ACMSP, *Janko Havlík, Štefan Krištín*, Bratislava, s. 3.

¹¹⁰ Porov. KRIŠTÍN, Š., *Svedectvo viery*, in KPVS, *Naše svedectvo 2/2004*, KPVS, Bratislava 2004, s. 16.

vykonávať. Lebo tu už v tomto období nemal byť sledovaný políciou. Keď to bolo potrebné pomáhal aj na fare dp. Štefanovi Dragúňovi, ktorý tam bol farárom.“¹¹¹

Ani tu sa jeho činnosť nezastavuje a odchádza do Mendriky u Litomyšle v Čechách, kde sa v roku 1968 nasťahovali sestry vincentky a boli potrebné mnohé opravy schátralých budov a bývalého loveckého kaštieľa. Okrem sestier a P.Krištína na stavbe pracovali aj rehoľní bratia Jozef Valach a Rudolf Lorenc. Takto sa im postupne podarilo zrekonštruovať celý komplex a ešte aj pristavať novú chatu a administratívnu budovu, taktiež opravili kaplnku sv. Huberta, vysadili stromy.¹¹²

On sám túto svoju činnosť opísal nasledovne: „Všetkými silami som sa snažil obnovovať a znovu vybudovať všetko to, čo totalitný režim búral a ničil. Naďalej som pracoval ako robotník, misionár, možno povedať ako skúsený majster tisícich remesiel – murár, tesár, stolár, zvärač, kurič, ovocinár a záhradník, knihár – slovom, všade, kde bolo potrebné pri výstavbe a rekonštrukcii charitných domovov, kostolov v Mendrike, Pezinku, pri oprave fár pri Košiciach. Miešal som betón a maltu, vozil tehly, omietal, maľoval a natieral. Popritom som s nasadením všetkých duchovných síl suploval nedostatok kňazov a zastupoval som nemocných spolubratov. Veľa som cestoval, neraz prenocoval vo vlakoch a chatkách.“¹¹³

„P. Krištína som spoznal v roku 1975 na duchovných cvičeniach v Dunajskej Lužnej, ktoré sme si konali v dome terajšieho pomocného biskupa Trnavskej arcidiecézy Mons. Jána Oroscha a zapôsobil na mňa ako muž aktivity. Prišiel na pár minút, vybavil, doniesol nejaké veci a šiel ďalej. Prišiel do Trnavy k P. Rudolfovi Priedhorskému, tam sa taktiež zdržal niekoľko minút a hneď odišiel ďalej. Bol všestranný nielen ako kňaz, kazateľ, preklepával na písacom stroji rôzne prednášky, takto zachytával aj príspevky z Rádia Vatikán a tieto potom aj ďalej rozširoval. Bol schopný aj výmeny poistiek a hoci bol najstarším, už opieral rebrík o múr. Bol veľmi pohotový a ochotný do akejkoľvek služby. Ak sme potrebovali spovedníka do farností, jeho otázka bola len „Kedy?“ Ako provinciál, keď som potreboval aby šiel so mnou do Rakúska, aby mi prekladal, behom

¹¹¹ MOKRÁŇ, V., *Osobné svedectvo*, in Osobný archív autora, Bratislava.

¹¹² Porov. SANDTNER, P., *Pezinskí kňazi, obyvatelia Charitného domova*, s. 272.

¹¹³ SANDTNER, P., *Pezinskí kňazi, obyvatelia Charitného domova*, s. 272-273.

chvíľky mal zbalený uterák, zubnú pastu a kefku vo svojej aktovke a bol pripravený vycestovať.“¹¹⁴

„Ako lekár (V. Mokráň) na Kramároch, raz mi do ambulancie prišiel jeden starší kňaz, ktorý mal bolesti hlavy. Ja som sa zaoberal špeciálne migrénou, vtedy pre celé Slovensko. Pri rozhovore ako sa bude pokračovať v liečení, sa debata zvrtila aj na Charitný dom v Pezinku, ktorý sa práve dostavoval, kde momentálne potrebovali aj nejakého technika, ktorý by zvládol aj vykurovanie. Spomenul som si na strýčka a hovorím mu, že poznám takého zručného, ktorý je aj katolícky kňaz. Tento kňaz sa tomuto veľmi potešil a takto dostal strýčko nové zamestnanie, stal sa kuričom a údržbárom v Charitnom domove a taktiež dostal aj svoju izbu, v ktorej býval až do zrušenia Charitného domu v roku 2004.“¹¹⁵

¹¹⁴ SLANINKA, A., *Osobné svedectvo*, in Osobný archív autora, Bratislava.

¹¹⁵ MOKRÁŇ, V., *Osobné svedectvo*, in Osobný archív autora, Bratislava.

3. Na odpočinku

V tejto kapitole poukážeme na posledný úsek života P. Krištína. T.j. jeho prácu v Charitnom domove v Pezinku a zaslužený odpočinok v Provinciálnom dome Misijnej spoločnosti v Bratislave. V tejto časti podávame aj svedectvá ľudí, ktorí mali osobnú skúsenosť s P. Krištínom. Kapitola končí jeho smrťou a pohrebom.

3.1. Charitný dom v Pezinku

Po týchto fyzicky náročných, opravných prácach sa dostáva opäť do Charitného domova pre starých kňazov v Pezinku, kde 15. augusta 1977 nastupuje ako údržbár a taktiež ako vyučený kurič.¹¹⁶ Taktiež „pomáhal pri drobných opravách, kde bolo potrebné. Sestrám poslužil ako pomocná sila pri zariaďovaní izieb novej časti CHD spolu s vdp. Antonom Zsarnayom. Posadil všetky stromky pri novej budove, z čoho mal veľkú radosť. Vypomáhal aj pastoračne v kostole. Sestra Irmína ho charakterizuje takto: „Kým vládol, stále niečo robil.“¹¹⁷

Okrem týchto povinností bol od 1. júna 1988 menovaný aj za duchovného správcu Charitného domova v Pezinku.¹¹⁸

Ešte pred pádom komunizmu, 24. októbra 1989, bola erigovaná samostatná Slovenská provincia Misijnej spoločnosti sv. Vincenta de Paul.¹¹⁹ „Nežnou revolúciou“ nastáva zmena nielen na úrovni spoločenskej, ale aj na poli pastoračnom. Bol to čas nových výziev i pre Misijnú spoločnosť, ktorá v tom období mala okolo 20 kňazov, ktorí v období komunizmu buď študovali ako diecézny bohoslovci, alebo boli vysvätení tajne. Preto sa začína obdobie budovania a zriaďovania Misijných domov na Slovensku. I tu sa P. Krištín so svojou múdrosťou zapájal do príprav a erigovania týchto domov. Zúčastňoval sa

¹¹⁶ Porov. KRIŠTÍN, Š., *Krátky životopis*, in ACMSP, Janko Havlík, Štefan Krištín, Bratislava, s. 3.

¹¹⁷ SANDTNER, P., *Pezinskí kňazi, obyvatelia Charitného domova*, s. 273.

¹¹⁸ Porov. KRIŠTÍN, Š., *Krátky životopis*, in ACMSP, Janko Havlík, Štefan Krištín, Bratislava, s. 3.

¹¹⁹ Porov. NOGA, P., *Z dejín Misijnej spoločnosti sv. Vincenta de Paul na Slovensku, Absolventska práca*, s. 58.

aktívne aj na spoločných stretnutiach spolubratov, kde sa pokúšali znovu uviesť do praktického života spiritualitu sv. Vincenta de Paul.

Krátko po páde komunizmu odchádza do Ríma na svätorečenie sv. Anežky Českej, kde sa v SÚSCM stretáva s ďalšími politickými väzňami, alebo s tými ktorí ušli pred prenasledovaním. Jeho priateľ a spolupútnik do Ríma p. František Petráš si na P. Krištína spomína: „Skromný, nenáročný a inteligentný kňaz. Nenadával na nikoho, ani na bacharov, všetko znášal s veľkou pokorou a vytrvalo sa modlil. V mojich očiach svätec, Krista a Cirkev nezaprel, vydržal to, čo mu naložili na plecيا, ďakoval Bohu za to, že tú ťarchu vládal zniesť. Veľa vytrpel a neponosoval sa. Bol prežiarovaný uránom i Božou milosťou.“¹²⁰

Na základe rozhodnutia Krajského súdu v Bratislave z 9.11.1991 sp. zn. 1 Rt 323/90, ktorý nadobudol platnosť 29. apríla 1991 bol P. Krištín rehabilitovaný a všetky doterajšie rozsudky boli zrušené.¹²¹

Taktiež v roku 1993 organizuje púť do Fatimy. Vtedajší provinciál P. Augustín Slaninka si na to spomína: „Vtedy už ako 82-ročný kňaz prišiel za mnou pýtať si dovoľenie, či môže vycestovať s týmito pútnikmi do Santiaga de Compostella a potom následne do Fatimy. Ja mu nato hovorím: «Otče, nehnevajte sa, máte už vysoký vek. To už nemôžem dovoliť, aby ste šli na takúto náročnú púť.» O chvíľočku priniesol v krabiciach od topánok na písacom stroji naklepané a rozmnožené texty sv. omší na každý deň, piesne k sv. omšiam, modlitby, pútnické piesne pre každého jedného pútnika. To na mňa zapôsobilo a povedal som si: «Keď sa takto svedomito pripravoval na túto púť, možno mnohí mladí kňazi by neboli venovali takúto pozornosť príprave.» Tak som mu dal povolenie. Po návrate bol veľmi šťastný, všetko dopadlo veľmi dobre.“¹²²

Sr. Barbora Kroftová, ktorá v tom čase pracovala v Charitnom domove si spomína na P. Krištína: „Ako duchovný správca slúžieval sv. omše, veľmi rád spovedal. Bol skutočným Kristovým kňazom. Rád rozprával svoje spomienky z minulosti. Mal vážnosť medzi kňazmi. Bol pracovitým a skúseným človekom. Často, keď okolití kňazi potrebovali pomôcť spovedať, alebo zastúpiť, vždy im ochotne šiel pomôcť P. Krištín.

¹²⁰ PETRISKA, F., *Osobné svedectvo*, in Osobný archív autora, Bratislava.

¹²¹ Porov. MS SR, *Rozhodnutie o odškodnení č. 6789/91-91/3401*, in AKPVS, *Štefan Krištín*, Bratislava.

¹²² SLANINKA, A., *Osobné svedectvo*, in Osobný archív autora, Bratislava.

Aj vo svojom vysokom veku pracoval v Pezinku a taktiež aj keď Misijná spoločnosť dostala od istej pani chatu, začal sa o ňu starať a opravovať ju, nakoľko bola dosť zanedbaná. Na ňu chodieval na bicykli a raz sa aj stalo, že ho pri tejto jeho ceste prešlo auto. No jemu sa akoby zázrakom nič nestalo. Približne v roku 2000 sa u neho začína prejavovať strata pamäte.¹²³

V roku 1995 sa taktiež aktívne zapája do Provinciálneho stretnutia, ktoré sa konalo v Banskej Bystrici. Vo svojom referáte upozorňuje na aktuálne problémy a výzvy, na ktoré by mala Misijná spoločnosť odpovedať. Medzi bodmi na ktoré upriamil svoju pozornosť boli tieto: výpomoc diecéznym kňazom, tam kde je ich nedostatok. Venovať sa duchovnej formácii kňazov i laikov, pre členov CM pridržanie sa Konštitúcii a Štatútov Misijnej spoločnosti sv. Vincenta a taktiež aj časté čítanie a rozjímanie nad konferenciami sv. Vincenta. Podieľať sa na odstraňovaní devastácie hmotnej i duchovnej, ktorú spôsobil ateistický systém. Venovať pozornosť novej evanjelizácii, dbať na dorast CM a venovať sa mládeži, vyučovaním na školách, katechizáciou, exercíciami a pod.¹²⁴

Duchovným správcom Charitného domova je do 1. februára 1996, kedy miestny arcibiskup Mons. Ján Sokol svojím dekrétom, ukončil túto jeho službu pre potreby Bratislavsko-trnavskej arcidiecézy.¹²⁵

Bohoslovec Martin Ochodnický: „Moje prvé stretnutie s P. Krištínom sa uskutočnilo v Charitnom domove v Pezinku, kde som bol poslaný starať sa a opatrovať nášho spolubrata P. Rudolfa Priedhorského, ktorý po ťažkej autonehode bol ochrnutý, pripútaný na lôžko a bol odkázaný na pomoc druhého. Počas celodennej služby pri ňom som mal možnosť niekoľko krát navštíviť aj iných spolubratov, medzi ktorých patrila aj P. Štefan Krištín. Keď som prvýkrát otvoril dvere na jeho izbu, mal plný stôl rozložených kníh. Na pozdrav mi odpovedal „vitaj“, hoci sme sa prvýkrát videli a spýtal sa ma či nepotrebujem opraviť nejakú knihu. Povedal som mu, že nie kvôli knihám som ho prišiel navštíviť, ale že ho chcem bližšie spoznať. Nato prestal pracovať s knihami a začali sme sa rozprávať o jeho živote. Pôsoobil na mňa ako veľmi jednoduchý, skromný a skúsený

¹²³ Sr. KROFTOVÁ, B., *Osobné svedectvo*, in Osobný archív autora, Bratislava.

¹²⁴ Porov. KRIŠTÍN, Š., *Odpoveď na dotazník*, in ACMSP, Janko Havlík, Štefan Krištín, Bratislava, s. 5.

¹²⁵ Porov. ABÚBA-TT, *Ukončenie duchovnej služby č. 4717/95 zo dňa 24.1.1996*, in ACMSP, Janko Havlík, Štefan Krištín, Bratislava, s. 33.

starček, od ktorého by som sa mohol mnohému priučiť. Prekvapilo ma, že na svoj vysoký vek si pamätal toľko vecí zo svojho života, z histórie a z cudzích jazykov. Vždy za všetko poďakoval, aj vtedy, keď sa jednalo len o obyčajné pero. Svojimi skúsenosťami, modlitbou a prácou neustále posväcoval tu malú, skromnú, útulnú izbu v ktorej býval.“¹²⁶

3.2. Provinciálny dom Misijnej spoločnosti v Bratislave

Po vzájomnej dohode medzi kapucínmi a Bratislavsko-trnavskou arcidiecézou bol Charitný dom v Pezinku zrušený a každá rehoľa a biskupstvo si svojich kňazov vzalo k sebe. Týmto činom sa aj P. Štefan Krištín, spolu s P. Ondrejom Mihálom a P. Jánom Dolákom dostávajú 29. mája 2004 do Provinciálneho domu Misijnej spoločnosti v Bratislave – Ružinove. Ešte v tom istom roku P. Mihál zomiera.¹²⁷ Aj tu sa P. Krištín i keď už nie svojím aktívnym životom, nakoľko už stratil celkom pamäť, zapájal do života komunity. A to svojou prítomnosťou. Tu oslávil 9. decembra 2004 svoje 70. výročie kňazskej vysviacky. Na ďakovnej sv. omši sa okrem spolubratov z Provinciálneho domu, Kňazského–misijného seminára sv. Vincenta, zišli aj spolubratia z iných domov okrem iných aj terajší Mukačevský eparcha Mons. Milan Šášik, CM. Taktiež sa tejto slávnosti zúčastnili príbuzní P. Krištína, neter P. Krištína p. Mária Mokránová, spolu so svojim manželom.

Nakoľko bol už v tomto období P. Krištín veľmi vyslabnutý a jeho zdravotný stav si vyžadoval neustálu opateru, všetci členovia domu mávali pri ňom službu.

Vtedajší seminarista Vnútorého seminára (noviciátu) Jozef Kudla si spomína na P. Krištína: „Moje prvé stretnutie s otcom Štefanom bolo niekedy na prelome rokov 2003 a 2004, keď sme spolu s naším predstaveným P. Alojzom Šeligom ako kandidáti boli pozrieť starých kňazov našej Spoločnosti v Charitnom dome v Pezinku. Otec Štefan nepoznal nikoho z nás a ani po opakovanom predstavovaní nás nevedel zaradiť. Spôsobovala to jeho strata pamäte. Po niekoľkých týždňoch sme boli našich pátrov navštíviť znovu. S otcom Štefanom to nevyzeralo dobre. Mal vysoké horúčky a bol napojený na infúzie. Sestričky a

¹²⁶ OCHODNICKÝ, M., *Osobné svedectvo*, in Osobný archív autora, Bratislava.

¹²⁷ Porov. SANDTNER, P., *Pezinskí kňazi, obyvatelia Charitného domova*, s. 273.

aj my sme mysleli, že už dlho žiť nebude. Ale akoby zázrakom sa z toho dostal. Neskôr som si aj uvedomil, čo tomu dopomohlo. Bola to jeho veľká húževnatosť a chuť žiť. Aj keď si toho veľa nepamätal (čo ma aj mrzelo, lebo som sa ho chcel na mnoho vecí spýtať), predsa len si uvedomoval, že tam kde je, je doma. Najviac sme to cítili vtedy, keď sme pátrov prevážali do Provinciálneho domu v Bratislave. Ja ako najmladší som mal možnosť prevážať ho autom do materského domu Provincie. V tom čase bol najstarším kňazom Misijnej spoločnosti. Už pri odchode z Pezinka bol dezorientovaný a potom ešte niekoľko týždňov. Bolo veľmi ťažké vysvetliť mu, že sa po mnohých rokoch sťahuje do nového prostredia. Prvé dni jeho pobytu v Bratislave boli pre nás aj trochu úsmevné. Otec Štefan bol totiž veľmi srdečný a milý a to prejavoval aj vtedy, keď sa z niečoho tešil alebo keď bol fascinovaný. Milé bolo, keď sme ho vodili do kostola svätého Vincenta a on prvých niekoľko dní pri vstupe reagoval akoby v ňom bol po prvý krát. S upretým pohľadom si prezrel kostol a nakoniec vždy vyhlásil: „človeče, tu som ešte v živote nebol.“ Táto jeho dezorientácia sa prejavila aj v tom, že často nevedel, kde sa práve nachádza. Raz dokonca, pri odpočinku si nás dal zavolať a pýtal sa, či je na slobode alebo vo väzení. Vždy však, aj keď mu bolo akokoľvek ťažko – či už na tele alebo na duši – bol veľmi prívetivý a vďačný. Bol veľmi trpezlivý a pokorný aj vo chvíľach pre neho nepríjemných. No neraz svojou milou poznámkou odľahčil atmosféru a srdečne nás rozosmial. Pri príležitosti 25. výročia kňazskej vysviacky P. Jozefa Garaja CM, ktorého svätiacim biskupom bol pán kardinál Korec, takto mali opäť možnosť stretnúť sa aj na slobode a s ktorým bol dobrý kamarát. V školskom roku 2004/2005 som bol novic a naša starostlivosť o pátrov sa týkala hlavne nočných služieb.

Stretnutie a starostlivosť o otca Štefana mi veľa dala v rôznych ohľadoch, pretože jeho chuť do života a prístup k nemu bol pre mňa veľkým svedectvom života.¹²⁸

„Otec Krištín zapôsobil na mňa svojou trpezlivosťou. Keď aj v pokročilom veku prichádzal do kaplnky, tam sa v tichosti modlieval. Hovoril som mu: «Otče, ďakujem vám, že ste pre nás takým vzorom, ako to krásne prežívate.» On mi povedal: «Ja vám ďakujem

¹²⁸ KUDLA, J., *Osobné svedectvo*, in Osobný archív autora, Bratislava.

za všetko.» Žiadne šomranie vo svojej ťažkej chorobe, ale vd'ačnosť naplňala jeho srdce.¹²⁹

Taktiež aj spomienky seminaristu Jozefa Zemanoviča: „Po zrušení Charitného domu v Pezinku sme našich starších spolubratov P. Štefana Krištína, P. Jána Doláka a P. Ondreja Miháľa priviezli niekedy v máji do Provinciálneho domu v Bratislave, kde som sa ako kandidát CM pripravoval na ďalšiu formáciu do kňazského stavu. Osobne si na P. Krištína spomínam takto: bol to jednoduchý starček, s hlbokou trpezlivosťou a pokorou v srdci, ale v jeho pohľade sa zračila stále šibalská iskra, ktorá zvýrazňovala jeho osobnosť. Prvé kontakty boli pre mňa veľmi hlboké. Napriek svojmu vysokému veku a pokročilej senilite, sršal neuveriteľným záujmom o aktuálne dianie okolo neho. Neustálym kladením otázok sa snažil zistiť a pochopiť, čo sa vlastne okolo neho stalo. Veľmi ťažko niesol prechod z Pezinka do Bratislavy. Pamätám si ako prvý večer, keď si už prezrel celý dom, kostol a vyjadril uznanie staviteľom, ktorí toto dielo postavili, sa na mňa otočil a povedal: „No a teraz už idem do Pezinka.“ Bolo pre mňa neuveriteľne ťažké a nielen pre mňa, ale aj pre ostatných, vysvetliť mu, že do Pezinka sa už nevráti. Mal som vtedy pocit ako keby znovu prežíval nové zatknutie a uväznenie. Ale v pokore si sadol na posteľ, sklonil hlavu a v hlbokkej poníženosti prijímal aj tento údel, ktorý mu Boh nadelil. Videli sme, že je veľmi rozrušený a preto sme privolali sr. Barboru, ktorá mu musela dať prášky na upokojenie, aby sa dal dohromady. Po pár dňoch to už bol úplne iný človek. Neustále nás vedel prekvapiť niečím novým a vedel nás aj rozveseliť. Pamätám si jednu veselú príhodu, keď som pri ňom slúžil počas dňa, často sedel v prostriedku izby kde za pomoci veľkej žltej lupy, čítaval noviny. Raz tiež takto sedel a vonku už pripekalo slnko a on s nasmerovanou lupou si tieto noviny podpálil. Potom ako som mu ich rýchlo vytrhol z ruky a zahasil ich, sa na mňa milo pozrel a šibalsky poznamenal: „A o čo ide?“ Vtedy som sa hlboko rozosmial a v duchu mi blesla myšlienka, či tento človek naozaj stratil pamäť, keď dokáže takto originálne komunikovať. Jeho hlboká pokora a trpezlivosť sa najviac prejavovala v tom, že za každú drobnú, ba priam až bezvýznamnú službu, ktorú sme mu prejavili vedel nesmierne ďakovať svojím povestným „Pán Boh zaplat“. Keďže trpel pokročilým štádiom rakoviny konečníka musel veľmi trpieť na tele, ale nikdy to

¹²⁹ SLANINKA, A., *Osobné svedectvo*, in Osobný archív autora, Bratislava.

navonok neprejavoval nejakou nespokojnosťou, ba priam naopak. Bol vždy usmiaty, niekedy chvíľkami zamyslený, nikdy nenadával, a prirovnal by som to k tomu, že takto prežíval svoju krížovú cestu. Prežil som s ním len pár mesiacov, ktoré boli pre mňa veľkou školou a sú pre mňa veľkou devízou do budúcnosti. Pamätám si, že vždy pred spaním som mu musel dávať dole ponožky a obliekať ho do pyžama, čo mi spôsobovalo veľkú radosť, že mu môžem takto poslúžiť. A robil som to veľmi rád. Ba dokonca aj v deň jeho smrti, kedy už jeho telo nevládne ležalo na posteli a jeho duša už opustila tento svet, som mal tú možnosť, tomuto jednoduchému, pokornému a trpezlivému starčekovi opäť prejavit' túto drobnú službu, za ktorú by ma bol určite odmenil svojim „pán Boh zaplať“, že som smel na jeho chladné nohy, opäť obuť ponožky.“¹³⁰

3.3. Smrť a pohreb

„1. apríla 2005 som mal nočnú službu a čudoval som sa, aký je páter Štefan pokojný a ticho spí. Rovnako aj ostatní pátri. Po dlhšej dobe som mal celkom pokojnú službu. Ráno o 7:00 ma vystriedal v službe kandidát Jozef Hurtuk. Ja som sa šiel naraňajkovať. Po raňajkách však dobehol ku mne na izbu, že páter dostal vysoké teploty s triaškou. Mňa to však neprekvapilo, pretože občas ich mával. Vyplývalo to z jeho diagnózy (zhubný nádor konečníka). Teploty mával nanajvýš jeden deň, potom však pominuli. Ale v takom stave, v akom bol v ten deň, som ho ešte nevidel.

Okolo 10:00 sa ukázala aj aritmia srdca, spolu s vysokým tlakom a bolesťami. Nevládal vstať z postele, ani komunikovať. Boli mu podané liečivá.

V čase obeda sa mu uľavilo a vyzeral celkom spokojne. Už aj komunikoval, odmietal však jedlo. V tomto čase sme s ním komunikovali, pričom sa ho Jozef Kudla spýtal: «Otče, ako sa cítite?»¹³¹

„Predtým totiž, keď bol ešte viac pri sile, vždy na túto otázku s humorom odpovedal ako skoro storočný starček: «Keď budeš mať toľko (rokov), uvidíš».“¹³²

¹³⁰ ZEMANOVIČ, J., *Osobné svedectvo*, in Osobný archív autora, Bratislava.

¹³¹ OCHODNICKÝ, M., *Osobné svedectvo*, in Osobný archív autora, Bratislava.

¹³² KUDLA, J., *Osobné svedectvo*, in Osobný archív autora, Bratislava.

„Okolo 15:00 sa jeho zdravotný stav opäť zhoršil. Teploty vystúpili na 40 °C a dostavila sa triaška. Večer gestom odmietol večeru a už nerozprával. Okolo 19:30 sa na neho prišla pozrieť aj sr. Barbora Kroftová DKL. Nepáčil sa jej výraz tváre aký mal. Bolo vidieť, že má bolesti. Pery boli modrasté, rovnako aj prsty, čelo mal studené.

Tesne pred smrťou mu miestny superior P. Alojz Šeliga udelil aj pomazanie chorých a krátko na to o 20:07 posledný krát vydýchol. Bol to pre mňa veľmi silný moment a hoci som bol pri umierajúcich už viac krát, tento okamih bol jedinečný. Držal som ho pevne za ruky až do konca.“¹³³

„V ten deň sme aj sledovali dianie vo Vatikáne, lebo zdravotný stav svätého otca Jána Pavla II. sa tiež veľmi zhoršil. Po večeri som šiel otca Štefana pozrieť až okolo štvrté na deväť, ale na moje prekvapenie som ho už nezastihol živého. Niekoľko minút predtým zomrel. Keď sme ho umyli a prezliekli do slávnostného bieleho ornátu, sr. Veronika Drapáková nám prišla oznámiť, že zomrel aj svätý otec. Bola práve vigília nedele Božieho milosrdenstva. Takto šiel Boží sluha Štefan otvoriť bránu do Nebeského kráľovstva veľkému pápežovi Jánovi Pavlovi II.“¹³⁴

Pohrebné obrady za účasti mnohých spolubratov z Misijnej spoločnosti, priateľov z Konfederácie politických väzňov Slovenska a príbuzných boli vo štvrtok 7. apríla 2005, v kostole sv. Vincenta de Paul v Bratislave – Ružinove.¹³⁵

Celebrantom bol Mons. Ján Orosch, pomocný biskup bratislavsko-trnavskej arcidiecézy. Na pohrebe okrem celebranta Mons. Jána Oroscha, bývalého provinciála Misijnej spoločnosti P. Augustína Slaninku, zaznela aj rozlúčková reč, ktorú predniesol Karol Noskovič, predseda Konfederácie politických väzňov Slovenska. Pochovaný je na cintoríne v Bratislave – Prievoze, kde máme ako členovia Misijnej spoločnosti svoju hrobku.

P. Krištín by sa 6. apríla 2005 dožil 96 rokov svojho života.¹³⁶

Z pohrebnej homílie vyberáme tieto myšlienky, ktoré predniesol P. Augustín Slaninka, bývalý vizitátor Misijnej spoločnosti sv. Vincenta de Paul: „Dňa 2. apríla 2005

¹³³ OCHODNICKÝ, M., *Osobné svedectvo*, in Osobný archív autora, Bratislava.

¹³⁴ KUDLA, J., *Osobné svedectvo*, in Osobný archív autora, Bratislava.

¹³⁵ Porov. SANDTNER, P., *Pezinskí kňazi, obyvatelia Charitného domova*, s. 273.

¹³⁶ Porov. SANDTNER, P., *Pezinskí kňazi, obyvatelia Charitného domova*, s. 273.

o 20.10 hod. si náš Pán povolal presne v tých istých hodinách, kedy zomieral Sv. otec Ján Pavol. II. z tohto sveta nášho spolubrata, najstaršieho člena Slovenskej provincie Misijnej spoločnosti sv. Vincenta de Paul kňaza, P. Štefana Krištína, CM. Dňa 6. apríla by sa dožil 96. rokov života. Bol zároveň najstarším kňazom Bratislavsko-Trnavskej Arcidiecézy.

Zomrel posilnený svätými sviatosťami, v 72. roku povolania do Misijnej spoločnosti a v 70. roku kňazstva, v sobotu vo Veľkonočnej oktáve, cez prvú sobotu v mesiaci a zároveň vo vigílii Nedele Božieho milosrdenstva.

Štefan Krištín sa narodil 6. apríla 1909 vo Veľkých Kršteňanoch, okres Topoľčany. Pokrstený bol 12. apríla 1909 v Malých Kršteňanoch vo farskom kostole.

Po skončení ľudovej školy bol prijatý do štátneho reálneho gymnázia v Trnave. Počas prvého ročníka mu zomrela matka dňa 20. januára 1922. Po prvom ročníku bol vybraný J.E. p. biskupom Karolom Kmeťkom do Nitry, odkiaľ dochádzal až do maturity v r. 1929 do Štátneho reálneho gymnázia v Prievidzi.

Po maturite sa prihlásil na teológiu do Banskej Bystrice, kde ukončil 6 semestrov. Tam si čítaval dopisy z Číny od P. Jozefa Zemana, lazaristu, rodáka zo Šlapaníc u Brna. Vtedy ho zachytila myšlienka odísť do misií do Číny. V tom čase sa zoznámil s P. Jozefom Danielikom, lazaristom, ktorý mu poradil urobiť si noviciát v Gráci v Rakúsku. Spolu išli k J.E. biskupovi Mariánovi Blahovi do Svätého Kríža nad Hronom, prosiť, či by ho prepustil k Lazaristom. Dovolil a dal im aj sväté požehnanie.

V Gráci začal noviciát, potom študoval na Teologickej fakulte, prijal nižšie svätenia, diakonát a kňazstvo v Rakúsku - v Gráci od J.E. biskupa Pawlikovského. Po návrate z Rakúska pôsobil v Apoštolskej škole Misijnej spoločnosti v Banskej Bystrici. Od 29. februára 1936 bol duchovný správca v Ladkoch. Od 1. septembra 1942 vykonával vojenskú duchovnú službu v krajinách Poľsko-Ukrajina-Bielorusko. Od septembra 1943 až do 3. mája 1950 bol duchovným správcom v Apoštolskej škole v B. Bystrici, kedy bol internovaný do komunistického koncentračného kláštora – do Hronského Beňadiku a následne odsúdený na doživotie, boli mu odňaté všetky občianske práva a zhabaný majetok. Väznený bol vo viacerých väzniciach: v Nitre, Bratislave, Ilave, na Pankráci v Prahe, Leopoldove, Jáchymove a Valdiciach. Trest mu bol po amnestii zmiernený: na 14 rokov väzenia (spolu všetci odsúdení dostali 139 rokov vo väzení). Od r. 1964, keďže

nedostal štátny súhlas na vykonávanie duchovnej činnosti, pracoval ako kurič v Technickom skle Bratislava, od 15. júla 1977 ako údržbár v Charite v Pezinku. Od r.1989 do r. 1996 bol duchovný správca Charity v Pezinku. V máji 2004 bol presťahovaný do Provinciálneho Domu Misijnej spoločnosti sv. Vincenta de Paul v Bratislave, kde aj skončil svoju obdivuhodnú životnú púť.

Život bohatý na všetko, utrpenie i bolesť, život dlhý a pritom krásny.

S otázkou výberu života, alebo smrti sa P. Krištín stretol v noci 3. mája 1950, keď sa spýtal milicionára: «Akým právom si toto dovoľujete?» A milicionár mu na to odpovedal, že: «takýmto» a vytiahol zbraň.

P. Krištín – zakladá seminár CM v Nitre, aby rozpustení študenti mohli pokračovať vo svojom štúdiu. Po odhalení dostáva doživotie. Janko Havlík kandidát na beatifikáciu, ktorý odsedel 11 rokov ako nevinný študent. Akú formáciu dostali od P. Krištína, nasvedčujú aj jeho nebojácne slová pred súdom: «Prepustíte laikov a nám rozdeľte ich tresty a mne dajte najviac.»

Vo väzení pripravoval materiú na slúženie sv. omše. Svojim spoluväzňom opravoval topánky, zlepšoval pracovné postupy, aby boli schopní splniť pracovné normy. Vo väzení sa stretá s mnohými vzácnymi osobnosťami akými boli: Mons. Ján Chryzostom kardinál Korec, Mons. Ján Vojtaššák, Mons. Viktor Trstenský atď.

Po prepustení z väzenia ho sprevádza neustála ochota k službe. Áno za 5 min. bol pripravený urobiť, čo bolo potrebné. Keď prestalo svietiť svetlo, bol prvý na stĺpe, aby opravil poistky hoci mal už v tom čase 85 rokov.

Medzi jeho charakteristické vlastnosti patrili skromnosť, láskavosť, jednoduchosť i vdácnosť a to až do konca.

Drahý otče Vám

odmenou buď Pán,

Váš život sviet' nám

k nebies výšinám.¹³⁷

¹³⁷ SLANINKA, A., *Pohrebná homília, ktorá zaznela na pohrebe P. Štefana Krištína*, in Osobný archív autora, Bratislava.

Túto svoju prácu končíme slovami samého P. Štefana Krištína, kedy odpovedal na otázku, aká je jeho životná orientácia?

„Transcendentálna vertikála bola mojím svetlom, hybnou silou a zárukou istoty. Horizontála každodennej služby, aktivít a činorodej lásky ma učila a viedla s Božou milosťou vyhľadávať bratov a sestry, a pomáhať im v každom prostredí a každej situácii.“¹³⁸

¹³⁸ KRIŠTÍN, V., *90-ročný svedok viery*, in ACMSP, *Janko Havlík, Štefan Krištín*, Bratislava, s. 29.

Záver

Touto diplomovou prácou chceme prispieť malým kúskom do mozaiky dejín Misijnej spoločnosti na Slovensku. Jedným z kamienkov tejto mozaiky je aj Štefan Krištín. Preto sme chceli poukázať na život tohto kňaza, ktorý vo svojej добрote a vo svojom presvedčení ostal verným i v ťažkých etapách spoločenského života počas obdobia komunistického režimu. Život jedného kňaza misionára sv. Vincenta de Paul, ktorý môže byť inšpiráciou aj pre nás ľudí modernej doby, ktorí už síce nežijeme v dobe totalitného režimu, ale výzvy pre zachovanie našej vlastnej spirituality sú aktuálne i dnes. Dnes, keď útoky na Cirkev nie sú také aké boli v 50. rokoch, alebo v rokoch ateistického režimu, no tieto útoky sú o to rafinovanejšie. Preto aj život P. Štefana Krištína tohto trpiteľa za vieru, nech je pre nás povzbudením, že aj my podobne ako on prosíme o silu, aby sme dnešné útoky na Cirkev, dokázali vytrpieť a ďakovať Bohu za to, že sme vytrvali.

Na základe uvedenej práce môžeme konštatovať ako hlavné uzávery nasledujúce skutočnosti. Už v detstve nadobúda dôverný vzťah k Bohu a k Božej matke Panne Márii. Počas barbarskej noci vystupuje nebojácne voči tým, ktorí neoprávnene narúšajú rehoľné spoločenstvo. Pokorne prijíma údel väzenia a aj tu vykonáva svoju kňazskú službu pre dobro iných. Dokázal odpustiť všetkým, ktorí mu ublížili. Či už to bolo počas vyšetrovacej väzby, počas trestu odňatia slobody, ale aj po prepustení. Neskôr, po prepustení na slobodu vynakladá svoju energiu na odstraňovaní nedbanlivých následkov komunistického vlastníctva, hlavne na opravách budov, ale aj na duchovnej obnove. Po páde komunizmu z ochotou a mladíckym zápalom sa venuje kňazským povinnostiam, chodíeva spovedávať, slúžiť sv. omše, organizuje púte a pod. Na sklonku svojho života s veľkou pokorou a trezivosťou prežíva svoju starobu i ťažkú chorobu.

Archívnymi prameňmi i svedectvami ľudí, ktorí mali osobnú skúsenosť s P. Krištínom, sme sa snažili opísať život tohto jednoduchého človeka, ktorý svoj produktívny vek strávil vo väzení. Z dôvodu nesúhlasu so vtedajším spoločenským zriadením. Uvedomujem si mnohé miesta, ktoré sme z rozličných dôvodov neopísali podrobnejšie v tejto práci.

Pri písaní tejto práce mi bolo veľkou pomocou dielo *Pezinskí kňazi, obyvatelia Charitného domova* od autora Petra Sandtnera, ktorý už zachytil život tohto pokorného a jednoduchého kňaza.

Ďakujem všetkým, ktorí mi pri písaní tejto práce pomáhali. Hlavne môjmu konzultantovi doc. ThDr. Jozefovi Haľkovi, PhD. za jeho pomoc, usmernenia a rady. Ako aj neteri P. Krištína p. Márii Mokráňovej a jej manželovi Vladimírovi, za množstvo informácii, bohoslovcom Misijnej spoločnosti sv. Vincenta de Paul, ktorí mi mnohými cennými informáciami pomohli pri písaní tejto diplomovej práce.

V závere chceme vyjadriť úprimné želanie, aby aj táto práca svojou troškou prispela k lepšiemu poznaniu a chápaniu vincentínskej charizmy, ktorej vydal svedectvo popri iných našich otcoch aj, P. Štefan Krištín CM.

Použité pramene a literatúra

Archívy

Archív Konfederácie politických väzňov Slovenska, Bratislava.

- MS SR, *Rozhodnutie o odškodnení č. 6789/91-91/3401.*

Archív Provinciálneho domu Misijnej spoločnosti sv. Vincenta de Paul – Slovenská provincia, Bratislava.

- ABÚBA-TT, *Ukončenie duchovnej služby č. 4717/95 zo dňa 24.1.1996.*
- KRAJSKÝ SÚD NITRA, *Odpis rozsudku Krajského súdu v Nitre zo dňa 5.2.1953 č. 1 T 2/53-692.*
- KRIŠTÍN, Š., *Krátky životopis.*
- KRIŠTÍN, Š., *List Ernestovi Krištínovi zo dňa 18.11.1941.*
- KRIŠTÍN, Š., *List zo dňa 4.8.1969.*
- KRIŠTÍN, Š., *Niekoľko poznámok o Misijnej kongregácii a DKL na území ČSR.*
- KRIŠTÍN, Š., *Odpoveď na dotazník.*
- KRIŠTÍN, Š., *Osobná karta.*
- KRIŠTÍN, Š., *Životopis.*
- KRIŠTÍN, V., *90-ročný svedok viery.*

Archív Ústavu pamäti národa, Bratislava.

- *Dôkazový materiál v procese „Štefan Krištín a spol.*
- KRAJSKÝ SÚD NITRA, *Rozsudok Krajského súdu v Nitre zo dňa 5.2.1953 č. 1T 2/53.*
- KRAJSKÝ SÚD NITRA, *Zápisnica o hlavnom pojednávaní spísaná 3.4.5. 2.1953 č. IT 2/53.*
- NAJvyšší SÚD PRAHA, *Zápisnica o odvolacom pojednávaní z 11.6.1953 č. 2To 41/58.*
- ŠTÁTNA PROKURATÚRA BRATISLAVA, *Trestné oznámenie z 10.3.1952.*
- KRIŠTÍN, Š., *Životopis.*

ŠTEVICA, J., *Osobný archív*, Misijný dom Loštice – Česká republika.

– KRIŠTÍN, Š., *Zázitky po likvidácii kláštorov.*

MOKRÁŇOVÁ, M., *Osobný archív, Dunajská Lužná.*

– *Fotokópia primičného obrázku P. Štefana Krištína.*

– MOKRÁŇOVÁ, M., *Zosnuli z rodiny Krištín pochovaní na cintoríne v Skačanoch.*

– MOKRÁŇOVÁ, M., *Zosnuli rodiny Krištín, pochovaní na cintoríne vo Veľkých Kršteňanoch.*

– PETRISKA, J., *Moje spomienky.*

– *Sobášny list Jozefa Krištína a Márie rod. Kopálovej č. 27/1949, V matrike farského úradu v Malých Kršteňanoch zv. III., s. 128, č. 6*

Osobný archív autora, Bratislava.

– KUDLA, J., *Osobné svedectvo.*

– MOKRÁŇ, V., *Osobné svedectvo.*

– MOKRÁŇOVÁ, M., *Osobné svedectvo.*

– OCHODNICKÝ, M., *Osobné svedectvo.*

– PETRISKA, F., *Osobné svedectvo.*

– *Prepis osobného rozhovoru s o. kardinálom Korcom zo dňa 13.2.2007.*

– *Rozhovor s Fr. Jozefom Števicom zo dňa 24.2.2006.*

– SLANINKA, A., *Osobné svedectvo.*

– SLANINKA, A., *Pohrebná homília, ktorá zaznela na pohrebe P. Štefana Krištína.*

– Sr. KROFTOVÁ, B., *Osobné svedectvo.*

– ZEMANOVIČ, J., *Osobné svedectvo.*

Časopisy

Náše svedectvo 2/2004, KPVS, Bratislava 2004.

Náše svedectvo 2/2005, KPVS, Bratislava 2005.

Knižné publikácie

HAVLÍK, A., *Lásku nemožno umlčať*, Oto Németh, Bratislava 2004.

SLANINKA, A. - DANKOVÁ, S., *Budete mi svedkami...*, Oto Németh, Bratislava 1999.

PAŠTEKA, J. a kol., *Lexikón Katolíckych kňazských osobností Slovenska*, LÚČ, Bratislava 2000.

Kolektív autorov, *Zločiny komunizmu na Slovensku 1948:1989*, Vydavateľstvo Michala Vaška, Prešov 2001.

LAGOVÁ, V. a kol., *Smrť za mrežami*, Vydavateľstvo Michala Vaška, Prešov 2006.

SANDTNER, P., *Pezinskí kňazi, obyvatelia Charitného domova*, PRINTECH, Pezinok 2007.

KROPILÁK, M. a kol., *Vlastivedný slovník obcí na Slovensku III zv.*, Encyklopedický ústav SAV, Bratislava 1977.

KOREC, J.CH., *Od barbarskej noci*, LÚČ, Bratislava 1992.

TRSTENSKÝ, V., *Sila viery, sila pravdy*, Senefeld-R, Bratislava 1990.

Pomocná literatúra

KUTARŇA, J., *Metodológia – spôsob štúdia a písania vedeckej práce*, CMBF UK, Bratislava 2003.

NOGA, P., *Z dejín Misijnej spoločnosti sv. Vincenta de Paul na Slovensku*, Absolventská práca, RKCMBF UK, Spišské Podhradie 2000.

Sväté písmo Starého a Nového zákona, SSV, Trnava 1998.

Veľké Kršteňany, in Združenie obcí Šípok (propagačný materiál), Zdrženie obcí Šípok, Prievidza 2005.

Internet

CHENEY, M. D., *Archbishop Ferdinand Stanislaus Pawlikowski*, in <http://www.catholic-hierarchy.org/bishop/bpawl.html> (15.2.2007).

KERNOVÁ, M., *Zrušenie kláštorov a rádov v Československu*, in http://sk.wikipedia.org/wiki/Akcia_K (24.11.2007).

MARJÁNKO, B., *60. léta důsledky vítězství socialismu*, in http://www.totalita.cz/60/60_01.php (30.1.2008).

Prispievatelia Wikipedie, *Koncentrační tábory při československých uranových dolech*, in http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Koncentra%C4%8Dn%C3%AD_t%C3%A1bory_p%C5%99i_%C4%8Deskoslovensk%C3%BDch_uranov%C3%BDch_dolech&oldid=2118152 (30.1.2008).

ŠMALIK, Š., *Väzeň pre vieru v Boha*, in <http://smalik.szm.sk/htm/smalikvezenie.htm> (3.12.2007).

Obrazové prílohy

Zoznam obrazových príloh

- Obr. 1. – Štefan Krištín gymnazista
- Obr. 2. – Štefan Krištín maturant (1929)
- Obr. 3. – Štefan Krištín na duchovných cvičeniach (1928)
- Obr. 4. – Bohoslovci v Banskej Bystrici
- Obr. 5. – Výlet na Staré hory 1.5.1931
- Obr. 6. – Seminár v Banskej Bystrici – v prírode
- Obr. 7. – Po obliečke v Grazi
- Obr. 8. – Š. Krištín – bohoslovec v Grazi
- Obr. 9. – Seminár v Grazi (1934)
- Obr. 10. – Apoštolská škola v Banskej Bystrici
- Obr. 11. – P. Krištín spolu so sestrami DKL v Banskej Bystrici
- Obr. 12. – Vojenská prezenčná služba (1935)
- Obr. 13. – Ústredný dom v Ladcoch
- Obr. 14. – Exercície v Beluškých Slatinách (18.-23. máj 1940)
- Obr. 15. – Duchovné cvičenia Ladce (2.-6. jún 1940)
- Obr. 16. – Prvé sv. prijímanie Ladce
- Obr. 17. – Poľná sv. omša na Ukrajine
- Obr. 18. – Komunita Vincentínov v Banskej Bystrici (1950)
- Obr. 19. – Spoločne so svojimi bratmi po prepustení z väzenia
- Obr. 20. – So svojimi príbuznými (1964)
- Obr. 21. – Jubilejná sv. omša A. Žarnayho v Charitnom domove v Pezinku
- Obr. 22. – Slávnosť Božieho Tela, Budmerice (1991)
- Obr. 23. – Provinciálne stretnutie v Banskej Bystrici (1995) – spoločné foto
- Obr. 24. – Provinciálne stretnutie v Banskej Bystrici (1995) – referát p. Krištína
- Obr. 25. – So svojou neterou p. Máriou Mokránovou
- Obr. 26. – So svojimi príbuznými v Pezinku
- Obr. 27. – 70. výročie kňazskej vysviacky P. Krištína (9.12.2004)
- Obr. 28. – 70. výročie kňazskej vysviacky P. Krištína (9.12.2004)
- Obr. 29. – 70. výročie kňazskej vysviacky P. Krištína (9.12.2004)
- Obr. 30. – Novici spolu s P. Krištínom
- Obr. 31. – Novic spolu s P. Krištínom
- Obr. 32. – P. Krištín krátko po smrti (2.4.2005)
- Obr. 33. – Pohrebné obrady kostol sv. Vincenta (7.4.2005)
- Obr. 34. – Pohrebné obrady cintorín Prievoz (7.4.2005)

Obr. 1. - Štefan Krištín gymnazista

Obr. 2. – Štefan Krištín maturant

Obr. 3. – Na duchovných cvičeniach (1926)
(Š. Krištín v hornom rade druhý sprava)

Obr. 4. – Bohoslovci v Banskej Bystrici
(Š. Krištín v prostrednom rade druhý zľava)

Obr. 5. – Výlet na Staré hory 1.5.1931
(Š. Krištín v hornom rade druhý sprava)

Obr. 6. – Seminár v Banskej Bystrici – v prírode
(Š. Krištín s klobúkom na hlave)

Obr. 7. – Po obliečke v Grazi
(Zľava: Mihina, Š. Krištín, Salomon, Venzel)

Obr. 8. – Š. Krištín – bohoslovec v Grazi

Obr. 9. – Seminár v Grazi (1934)
(Spoločne foto s biskupom Pawlikowskim a predstavenými. P. Krištín v tret'om rade druhý zľava.)

Obr. 10. – Apoštolská škola v Banskej Bystrici

Obr. 11. – P. Krištín spolu so sestrami DKL v Banskej Bystrici

Obr. 12. – Vojenská prezenčná služba (1935)
(P. Krištín v druhom rade prvý sprava)

Obr. 13. – Ústredný dom v Ladcoch

Obr. 14. – Exerciície v Beluškých Slatinách (18.-23. máj 1940)

Obr. 15. – Duchovné cvičenia Ladce (2.-6. jún 1940)

Obr. 16. – Prvé sv. prijímanie Ladce

Obr. 17. – Poľná sv. omša na Ukrajine

Obr. 18. – Komunita Vincentínov v Banskej Bystrici (1950)
(P. Krištín sediaci prvý zľava, P. Hutyra sediaci uprostred)

Obr. 19. – Spoločne so svojimi bratmi po prepustení z väzenia
(Zľava: Pavel, Peter, Jozef a Štefan Krištín)

Obr. 20. – So svojimi príbuznými (1964)

(P. Krištín sediaci druhý zľava, vedľa jeho synovec P. Ernest Krištín CM. V hornom rade druhá zľava neter P. Krištína sr. Elvira. Druhá sprava ďalšia neter sr. Prudentia.)

Obr. 21. – Jubilejná sv. omša A. Žarnayho v Charitnom domove v Pezinku
(P. Š. Krištín prvý sprava)

Obr. 22. – Slávnosť Božieho Tela, Budmerice (1991)

Obr. 23. – Provinciálne stretnutie v Banskej Bystrici (1995) – spoločné foto
(P. Krištín sediaci uprostred, nad ním A. Slaninka, provinciál)

Obr. 24. – Provinciálne stretnutie v Banskej Bystrici (1995) – referát p. Krištína
(Sprava: Š. Krištín, J. Bellan, M. Michalka)

Obr. 25. – So svojou neterou p. Máriou Mokránovou

Obr. 26. – So svojimi príbuznými v Pezinku
(Zľava: Manželka A. Havlíka, M. Mokránová, A. Havlík, Š. Krištín, V. Krištín, V. Mokrán.)

Obr. 27. – 70. výročie kňazskej vysviacky P. Krištína (9.12.2004)

Obr. 28. – 70. výročie kňazskej vysviacky P. Krištína (9.12.2004)
(Sprava: A. Slaninka, S. Zonták, Š. Krištín, Mons. M. Šášik)

Obr. 29. – 70. výročie kňazskej vysviacky P. Krištína (9.12.2004)

Obr. 30. – Novici spolu s P. Krištínom
(Zľava: J. Kudla, P. Š. Krištín, J. Hurtuk, J. Zemanovič)

Obr. 31. – Novic spolu s P. Krištínom
(M. Ochodnický a P. Krištín)

Obr. 32. – P. Krištín krátko po smrti (2.4.2005)

Obr. 33. – Pohrebné obrady kostol sv. Vincenta (7.4.2005)
(Celebrant: Mons. Ján Orosch)

Obr. 34. – Pohrebné obrady cintorín Prievoz (7.4.2005)